

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Організаційно-методичні аспекти обліку та контролю розрахунків з
постачальниками і підрядниками на підприємстві та їх удосконалення**

**Виконала: студентка
освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування»
зі спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
Лобода О.М.**

Керівник: доц. Саванчук Т.М.

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
ОПП «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу магістра

Лободи Оксани Михайлівни

1. Тема дипломної роботи «Організаційно-методичні аспекти обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві та їх удосконалення»

керівник роботи Саванчук Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від «30» листопада 2020 р. № 2996.

2. Строк подання студентом роботи – 13 лютого 2020 року.

3. Вихідні дані до роботи Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, річні звіти С(Ф)Г «Нове» за 2015-2019 роки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).

1. Теоретичні аспекти організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві. 2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у СФГ «Нове» та її удосконалення. 3. Організаційно-методичні аспекти контролю розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками у господарстві. 4. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Схема організації процесу постачання та виникнення розрахункових відносин з постачальниками і підрядниками. 2. Класифікація зобов'язань підприємства відповідно до вимог П(С)БО 11 «Зобов'язання». 3. Визначення поточних зобов'язань відповідно до П(С)БО 11. 4. Основні риси договору поставки. 6. Основні завдання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 07.11.2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві	10.02.2020	
2	Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у СФГ «Нове» та її удосконалення	25.05.2020	
3	Організаційно-методичні аспекти контролю розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками у господарстві.	18.09.2020	
4	Висновки і пропозиції	27.11.2020	
6	Оформлення дипломної роботи	10.02.2021	

Студент

_____ (підпис)

Лобода О.М.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Саванчук Т.М.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організація процесу постачання	11
1.2. Види та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками в господарському обороті України	20
1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками	23
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У СФГ «НОВЕ» ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	28
2.1. Фінансово-економічна характеристика СФГ «Нове»	28
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства	35
2.3. Сучасний стан організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»	40
2.4. Шляхи удосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві	48
Висновки до другого розділу	55
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У ГОСПОДАРСТВІ	58

3.1. Контроль за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»	58
3.2. Аналітичне забезпечення здійснення контролю розрахункових операцій	64
3.3. Удосконалення контролю розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками у господарстві	68
Висновки до третього розділу	75
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	90

РЕФЕРАТ

Тема: «Організаційно-методичні аспекти обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві та їх удосконалення».

Магістерська дипломна робота виконана на 89 сторінках, в ній міститься 9 таблиць, 13 рисунків, 7 додатків та 75 бібліографічних джерел.

Метою дослідження є обґрунтування організаційно-методичних аспектів обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві та їх удосконалення.

Методи дослідження: при вирішенні поставлених в роботі завдань використано такі методи вивчення об'єкта дослідження: монографічний, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, абстрактно-логічний та ін.

Розглянуто теоретичні аспекти організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві; досліджено організацію обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у СФГ «Нове»; визначено організаційно-методичні аспекти контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві; запропоновано напрямки вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Ключові слова

РОЗРАХУНКИ, ПОСТАЧАЛЬНИКИ, ПІДРЯДНИКИ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ, ПРОЦЕС ПОСТАЧАННЯ

Ключевые слова

РАСЧЕТЫ, ПОСТАВЩИКИ, ПОДРЯДЧИКИ, ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА, КОНТРОЛЬ, ПРОЦЕСС СНАБЖЕНИЯ

Key words

CALCULATIONS, SUPPLIERS, CONTRACTORS, ORGANIZATION OF ACCOUNTING, CONTROL, PROCESS OF SUPPLY

ВСТУП

Актуальність теми. Умови господарювання сучасних сільськогосподарських підприємств нерозривно пов'язані із здійсненням процесу розрахунків з різними контрагентами. Ключову позицію серед цих розрахунків займають розрахунки з підрядниками та постачальниками, адже процес постачання є початковим в господарському обороті засобів підприємства.

Здійснюючи господарську діяльність, суб'єкти господарювання купують різноманітні товарно-матеріальні цінності без яких організація виробничого процесу не можлива – матеріали, добрива, паливо, малоцінні та швидкозношувані предмети, насіннєвий матеріал та ін. Таке придбання часто здійснюється з відстрочкою оплати, а отже виникає кредиторська заборгованість перед постачальниками, яку необхідно правильно відобразити в обліку та постійно контролювати її погашення. Не своєчасне погашення кредиторської заборгованості з часом тягне за собою сплату різноманітних штрафних санкцій і, навіть, може стати підставою для оголошення підприємства банкрутом.

При здійсненні розрахунків з постачальниками чи підрядниками може виникати також і дебіторська заборгованість, за умови здійснення попередньої оплати за матеріали чи послуги. Наявність такої заборгованості викликає відволікання з обороту коштів підприємства, що в кінцевому результаті негативно позначається на його платоспроможності.

Отже, не контрольоване виникнення як дебіторської так і кредиторської заборгованості в результаті розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками призводить до негативних явищ в діяльності підприємства.

В таких умовах, при налагодженні системи постачання товарно-матеріальних цінностей на підприємство, все більше зростає роль

бухгалтерського обліку, який представляє собою функцію управління та є інформаційною основою прийняття управлінських рішень.

Управлінське рішення – це сукупний результат творчого процесу та дій колективу для розв'язання конкретної ситуації, що виникає під час функціонування підприємства [3, с.3]. Базою для розробки цих рішень є економічна інформація, основою якої є бухгалтерські дані. Від чіткої та налагодженої роботи працівників бухгалтерії багато в чому залежить управління підприємством. Бухгалтерський облік дає можливість охарактеризувати всі сфери діяльності підприємства, а тому є домінуючим в управлінні. Тільки за умови добре налагодженого обліку розрахунків підприємство може успішно контролювати свої ресурси та налагодити грошові потоки з максимальною вигодою для себе.

Питанням організації обліку та контролю розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками завжди приділялась значна увага багатьма науковцями. Зокрема ці питання вивчали Бутинець Ф.Ф. [4-5], Васнецов С.Г. [9], Лобова Н.В. [29], Матвієць С.Г. [31], Ошкано В.М. [39], Павлова Г.Є. [40], Плаксієно В.Я. [6,7], Сук Л.П. [59-61] та інші, але певні питання, щодо налагодження системи організації обліку розрахунків, яка б забезпечила швидке прийняття управлінських рішень в процесі постачання матеріальних цінностей в аграрних підприємствах залишаються невивченими.

Добре налагоджений облік і контроль розрахункових відносин забезпечує своєчасність платежів, гармонізацію грошового обігу, підтримання грошової дисципліни. Від того наскільки достовірними, своєчасними, об'єктивними та доступними будуть дані, надані керівництву, залежить ефективність прийнятих управлінських рішень. Цим і обумовлена актуальність вибраної теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування організаційно-методичних аспектів обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Досягнення мети зумовило постановку і вирішення наступних завдань:

- розглянути сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організацію процесу постачання;
- визначити види та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками, що застосовуються в господарському обороті України;
- дослідити нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками;
- надати фінансово-економічну характеристику С(Ф)Г «Нове»;
- навести характеристику організації роботи бухгалтерської служби та оцінку базових засад облікової політики підприємства;
- розглянути сучасний стан організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»;
- визначити шляхи удосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві;
- дослідити стан контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками у господарстві;
- розглянути аналітичне забезпечення здійснення контролю розрахункових операцій;
- встановити напрями удосконалення контролю розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками у господарстві.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві та їх удосконалення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками та їх удосконалення на підприємстві.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених задач в роботі були використані такі методи: порівняльний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний, діалектичний метод пізнання, системний підхід, методи аналізу і синтезу.

Інформаційні джерела. Для дослідження було використано нормативні матеріали по даній темі, підручники, навчальні посібники, періодичну літературу, річні звіти підприємства, статистичну звітність, дані бухгалтерського та оперативного-технічного обліку.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних із удосконаленням організаційно-методичних аспектів обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві. Найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну є такі:

удосконалено:

- обліковий процес у С(Ф)Г «Нове» шляхом відкриття до діючого у господарстві субрахунку 631, рахунків другого порядку в розрізі простроченої, відстроченої заборгованості та заборгованості строк сплати якої ще не настав, що дозволить підвищити аналітичність інформації щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- облікові організаційні регламенти шляхом розробки графіку документообігу за напрямком дослідження, що забезпечить своєчасність надходження документів до бухгалтерії;

- організацію розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками на підприємстві шляхом запровадження у використання корпоративних пластикових карток та паливних карток як способу розрахунків з постачальниками;

набули подальшого розвитку:

- систематизація етапів організації процесу постачання та виникнення договірних зобов'язань при розрахунках з постачальниками і підрядниками;

- обґрунтування необхідності здійснення щоквартальних інвентаризацій розрахунків з постачальниками та підрядниками та періодичного аналізу заборгованостей з відображенням його результатів у «Відомості оцінки стану розрахунків з кредиторами» за запропонованою

формою, що буде сприяти поліпшення стану внутрішнього контролю підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних положень та розробці пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в аграрному підприємстві. Основні розробки магістерської роботи використані в управлінському процесі Селянського (фермерського) господарства «Нове» Царичанського району Дніпропетровської області.

Особистий внесок. Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові розробки, висновки і пропозиції, що містяться в роботі належать особисто авторові.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, 29-30 жовтня 2020 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 1 науковій праці: тези доповідей на науково практичній конференції, загальним обсягом 0,07друк.арк.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 75 найменувань, містить 9 таблиць, 13 рисунків, 7 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 89 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організація процесу постачання

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з певною сукупністю процесів які складають кругообіг коштів на підприємстві. Серед цих процесів чільне місце займає процес постачання, як початкова стадія кругообігу. Процес придбання предметів та засобів виробництва є важливою передумовою для здійснення основної діяльності підприємства і одним із основних господарських процесів кругообігу капіталу, який здійснюється в ході нормального операційного циклу діяльності будь-якого підприємства.

Процес постачання передбачає закупівлю підприємством матеріалів необхідних для його функціонування, а отже під час реалізації цього процесу підприємства вступають у взаємовідносини з постачальниками товарно-матеріальних цінностей та, отримавши необхідні цінності, розраховуються з ними.

Крім закупівлі цінностей, в ході господарської діяльності, у господарюючих суб'єктів виникає також необхідність придбання різного роду робіт та послуг і тоді підприємства вступають у відносини з підрядниками.

Отже, основними контрагентами підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники, а при отриманні робіт та послуг - підрядники.

Колектив учених на чолі з Огійчуком М. Ф. наводить наступну характеристику зазначених контрагентів:

«Постачальники - це юридичні або фізичні особи, які здійснюють

постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), що надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядники - спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво» [6].

Для якісного здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками, операції, що супроводжують процес закупівлі повинні бути відображені в обліку. Такі операції називаються розрахунковими.

За словами Попова А.В.: «Розрахунки представляють собою відносини, що виникають між підприємствами і організаціями в процесі реалізації, розподілу та перерозподілу суспільного продукту на підставі здійснення статутної діяльності. Розрахунки базуються на переміщенні товарів у відповідності до укладених договорів. Господарські договори укладають безпосередньо підприємства, а розрахунки за продукцію, що відпускається по цих договорах, здійснюються, як правило, через банк» [51].

При цьому сам процес організації розрахункових відносин є досить складним, адже підписанню договорів постачання передують складна робота щодо визначення потреби в цінностях, їх асортименті та виборі постачальників.

Обдуманий підхід до вирішення цих питань дозволяє оптимізувати розрахунки підприємства з постачальниками та підрядниками та уникнути неконтрольованого виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості у ході їх здійснення.

Вивчення організації процесу постачання та порядку виникнення розрахункових відносин дає можливість зобразити цей процес у вигляді певної схеми. Розроблена нами схема організації процесу постачання та виникнення договірних зобов'язань при розрахунках з постачальниками і підрядниками зображено на рис. 1.1.

Рис.1.1. Схема організації процесу постачання та виникнення розрахункових відносин з постачальниками і підрядниками

Отже, здійснюючи безперервну господарську діяльність, підприємство постійно вступає в розрахунки з постачальниками та підрядниками, тому правильна організація їх обліку має важливе значення для ефективного використання засобів підприємства.

Логічно, що при розрахунках з постачальниками та підрядниками кредиторська заборгованість виникає частіше ніж дебіторська. Вона відображається в обліку як зобов'язання підприємства. Законодавче визначення поняття «Зобов'язання» наведене в однойменному П(С)БО 11, в

якому зазначено: «Зобов'язання - це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди» [21, с.63-65].

Лобова Н.В. зазначає, що розмір кредиторської заборгованості за напрямками її виникнення обов'язково повинен показуватися в пасиві балансу підприємства. Для її відображення передбачено спеціальні статті. Дані цих статей дають змогу інвесторам оцінити фінансовий стан підприємства, рівень його платоспроможності [29].

Для відображення кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками в бухгалтерському обліку та балансі підприємства її слід розділити на дві групи відповідно до класифікації зобов'язань, передбаченої в П(С)БО 11 [21, с.63-65] (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація зобов'язань підприємства відповідно до вимог П(С)БО

Як видно з рисунка, заборгованість підприємства перед постачальниками може відноситися як до довгострокових зобов'язань, так і до поточних. При цьому, слід відмітити, що частину довгострокової заборгованості, яка буде погашена протягом найближчих дванадцяти місяців, слід перевести до складу поточних зобов'язань.

Отже, поточні зобов'язання складаються з двох частин. Схематично це можна представити наступним чином (рис. 1.3).

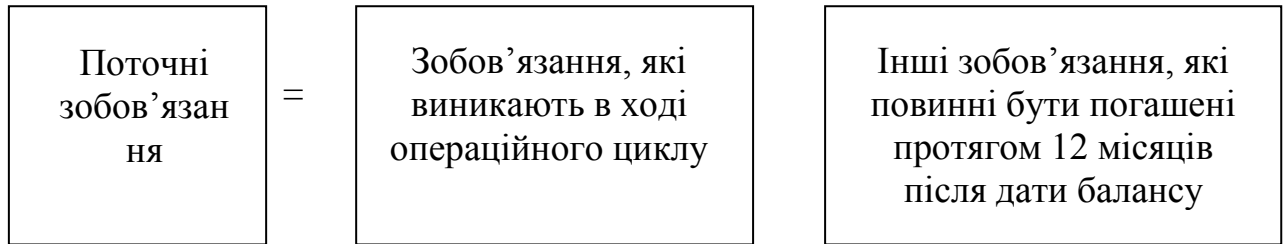

Рис. 1.3. Визначення поточних зобов'язань відповідно до П(С)БО 11

Як уже зазначалося, методологія формування інформації щодо класифікації заборгованості розкрита в бухгалтерському стандарті П(С)БО 11 «Зобов'язання», яке встановлює правила відображення сум заборгованості у фінансовій звітності. При цьому показники питомої ваги дебіторської заборгованості в оборотних активах свідчать про те, наскільки останні сформовані за рахунок боргів підприємства, а питома вага кредиторської заборгованості в капіталі і зобов'язаннях показує на скільки фінансово залежить підприємство від кредиторів.

Отже, правильна організація розрахункових операцій забезпечує стійкість оборотності коштів підприємства, закріплення договірної і розрахункової дисципліни та покращує його фінансовий стан.

Кравець В. наголошує, що велике значення мають обставини виникнення заборгованості. З цієї точки зору її, насамперед, треба поділити на грошову і товарну, що має активізувати роботу з аналізу заборгованостей та підвищити контроль за дотриманням розрахункової дисципліни з боку керівництва. Кредиторська заборгованість поділяється на: грошово-кредиторську, тобто яка виникла у зв'язку з отриманням коштів; товарно-

кредиторську, що виникла у зв'язку з отриманням матеріальних цінностей; бартерно-кредиторську, яка виникає при відвантаженні товарів за бартерним контрактом [27].

За визначенням Омельницької З.: «Договір (контракт) купівлі-продажу являє собою комерційний документ, згідно з яким оформлено торговельну угоду. У ньому міститься письмова угода сторін про поставку товарів - зобов'язання продавця передати певне майно у власність покупця та зобов'язання покупця прийняти це майно і сплатити за нього певну грошову суму» [37].

З деяких пір все більше підприємств виявляють зацікавленість до традиційних форм договірних відносин, що добре зарекомендували себе. Одна з них - договір поставки. Договором поставки називають договір, що укладається між підприємствами, за якими постачальник зобов'язується передати покупцеві продукцію у строк, що не збігається з моментом укладення договору, а покупець зобов'язується прийняти й оплатити її. На перший погляд поставка дуже нагадує купівлю-продаж. Але насправді між ними є відмінності (рис. 1.4).

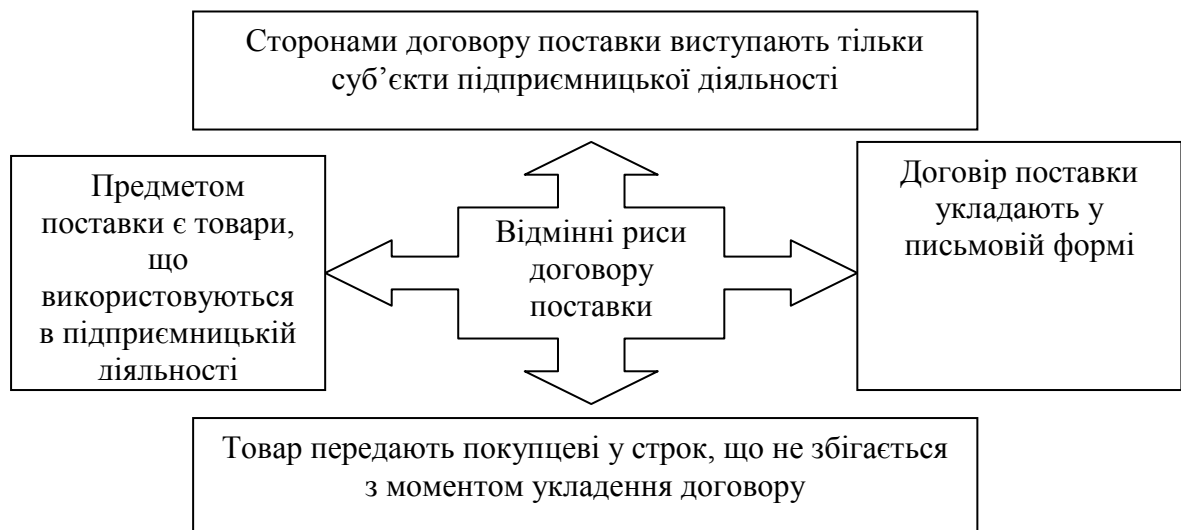

Рис. 1.4. Основні риси договору постачання

Отже, підприємства при закупівлі цінностей частіше за все заключають зі своїми партнерами саме договори поставки. При підписанні такого

договору з постачальниками до нього повинні бути включені наступні умови:

- номенклатура (асортимент) товарів, що поставляються. Як правило, такі дані записують до специфікації, яку додають до договору;

- якість товару. У договорі з цього приводу доцільно зазначити, яким документам (ДСТУ, ТУ, сертифікат виробництва, зразок-еталон тощо) повинен відповідати товар. У постачальника слід вимагати документ, що підтверджує якість товару (наприклад, сертифікат відповідності). Тут же потрібно приділити увагу і комплектності продукції, що поставляється. Так, у договорі може бути сказано про поставку продукції з додатковими до комплекту виробами або, навпаки, без окремих компонентів, не потрібних покупцеві;

- кількість і строки поставки. Необхідно мати на увазі, що договір можна укласти як на одноразову поставку, так і на поставки протягом конкретного відрізка часу. Для періодичних поставок у договорі потрібно зазначити графік;

- ціна товару. Зазвичай ціну також вказують у специфікації до договору. Потрібно уникати таких формулювань: «ціна товару визначається на підставі рахунків, що виставляються постачальником». На практиці суди дуже часто на її підставі роблять висновок, що умови стосовно ціни сторонами не узгоджені. Як наслідок, договір визнають неукладеним [14].

Зобов'язання з постачання товарів вважається виконаним у момент фактичної передачі товарів покупцеві та переходу права власності на ці товари до покупця.

Якщо під час підписання договору поставки перелічені умови передбачено, можна вважати, що необхідний мінімум виконано. Також необхідно звернути увагу на міри відповідальності. Потрібно знати, що визначати відповідальність у договорі - право сторін, від якого вони можуть відмовитися повністю або частково. Тому найкращий варіант - записати в договорі конкретні види порушень і розміри санкцій за них.

Під час вирішення спорів за договорами поставки потрібно врахувати,

що загальний строк для стягнення основної суми боргу - 3 роки. Скорочений строк (6 місяців) - для стягнення неустойки (штрафу, пені). Саме такий строк застосовують і за позовами про недоліки поставленої продукції [69].

Отже, оформлення розрахункових відносин з постачальниками повинно мати серйозне юридичне підґрунтя і якість складених договорів визначає якість відносин з постачальниками та підрядниками.

Разом з цим, не дивлячись на важливість процесу складання та підписання договорів, момент їх підписання не відображається в обліку, адже сам факт підписання не свідчить про поставку товарів чи сплату грошових коштів. Тому розрахунки з постачальниками та підрядниками виступають як об'єкт обліку і контролю лише після того, як хоча б одна із сторін почала виконувати свої зобов'язання за складеним договором.

Виходячи з цього, можна визначити основні завдання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками (рис.1.5).

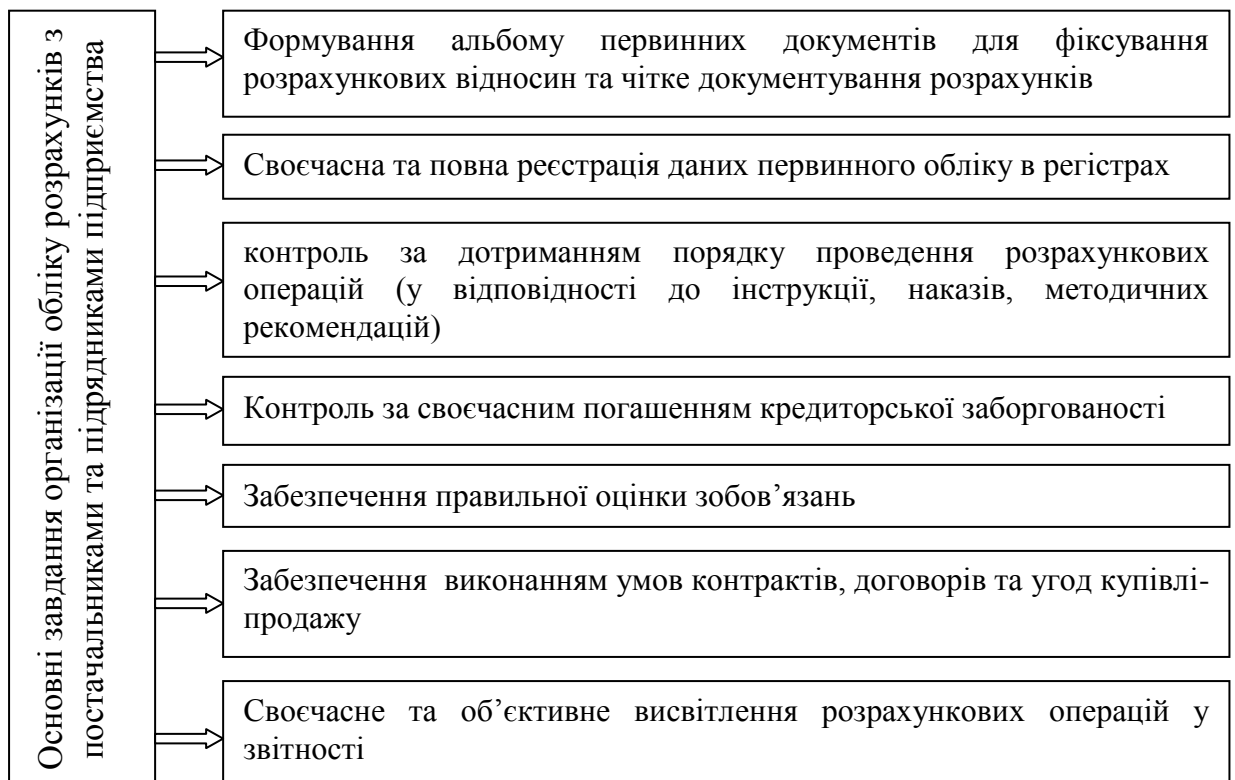

Рис. 1.5. Основні завдання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства

Як бачимо з рисунка, крім простої фіксації інформації щодо розрахунків організація обліку розрахункових операцій повинна бути проведена таким чином, щоб забезпечувати, ще й контроль за станом розрахунків, адже лише за таких умов підприємство зможе бути впевненим у своєчасності отримання цінностей.

Виходячи з цього, варто визначити основні завдання контролю за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Основні завдання контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві

Таким чином налагоджена система обліку та організація своєчасного контролю за станом розрахунків на підприємствах забезпечить виконання обліком всіх вище перерахованих завдань та своєчасне прийняття управлінських рішень. При цьому раціональний облік та якісний контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками можливий лише за умови дотримання законодавства, що регламентує проведення розрахунків за певними видами та формами.

1.2. Види та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками в господарському обороті України

Як уже зазначалося, купуючи товари, роботи, послуги, підприємство вступає в розрахункові взаємовідносини з постачальниками та підрядниками.

Згідно Закону України «Про підприємництво» розрахунки підприємств по своїх зобов'язаннях проводяться в безготівковому і готівковому порядку відповідно до правил здійснення розрахунків, затверджених Національним банком України.

При цьому законодавством України передбачена також можливість здійснювати розрахунки між суб'єктами господарювання у безгрошовій формі. Щоправда до безгрошових розрахунків відносяться лише розрахунки шляхом бартеру, застосування яких має певні обмеження для деяких суб'єктів господарських відносин. Всі інші види розрахунків, що можуть застосовуватися підприємствами мають грошову форму.

Грошові форми розрахунків підрозділяються на готівкові й безготівкові. Безготівкові розрахунки найбільше часто використовуються в торговельній практиці. Вони можуть здійснюватися із застосуванням різних платіжних засобів: платіжні доручення; платіжні вимоги-доручення; чеки; акредитиви; векселі; платіжні вимоги; інкасові доручення (розпорядження); банківські платіжні картки. За назвою платіжного засобу називається і форма

розрахунку, яку застосовує підприємство (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Види розрахунків з постачальниками та підрядниками в господарському обороті України

На сьогоднішній день, законодавство України дозволяє суб'єктам господарювання самостійно обирати форми розрахунків і закріплювати їх в підписаних угодах.

Найбільш поширеною формою розрахунків при реалізації договірних відносин з постачальниками та підрядниками є розрахунки платіжними дорученнями. Ця форма проста в застосуванні і не вимагає значних матеріальних витрат.

Карпенко О. дає наступне визначення цього платіжного засобу: «Платіжне доручення – це письмове розпорядження платника банку про списання з його розрахункового (поточного) рахунку й зарахування на рахунок одержувача суми коштів. Воно виписується за встановленою формою й може бути пред'явлене в банк протягом декількох (звичайно не більше 10 календарних) днів після виписки» [26].

Крім платіжних доручень, при розрахунках з постачальниками та підрядниками суб'єкти господарювання можуть застосовувати розрахунки платіжними вимогами-дорученнями, чеками чи акредитивами [64].

В даний час досить широке використання мають розрахунки за допомогою векселів. Комерційні банки можуть проводити операції по врахуванню векселів підприємств або видавати позички підприємств за спеціальними позичковими рахунками під заставу векселів, надавати послуги клієнтам у разі отримання платежів і виплатити заборгованості за векселями. Ці операції регулюються Законом України «Про обіг векселів в Україні» [55].

Як уже зазначалося, до цього часу, не дивлячись на контроль з боку уряду, між підприємствами здійснюються не грошові (бартерні) розрахунки. По суті, бартер - це не грошове погашення товарної заборгованості. А значить, у кожному бартері «приховано», як мінімум, дві операції: операція, внаслідок якої заборгованість виникла та операція, здійснення якої спричинить погашення цієї заборгованості [9].

Не вимагають перерахування грошей і в деяких випадках розцінюються як бартер і розрахунки шляхом зарахування зустрічних вимог (взаємозаліку). Такі розрахунки можливі тоді, коли підприємство-покупець одночасно виступає постачальником для свого контрагента. Спеціалісти ТОВ «Баланс клуб» наголошують: «Для здійснення заліку необхідно, щоб вимоги були зустрічними, тобто такими, які впливають з різних двох зобов'язань між двома особами з тим, щоб той, хто є боржником одного, був кредитором іншого. Наявність перелічених умов дає право будь-якій із сторін провести залік у сумарному вираженні, заявивши про це іншій стороні» [15].

На сьогоднішній день, все більшого розвитку набувають платежі в режимі «on-line». Це електронні платежі, що тільки отримують своє визнання при здійсненні розрахунків. Механізм їх реалізації такий: клієнт банку - платник дає наказ своєму банку, використовуючи певний шифр, списати грошову суму з підконтрольного йому рахунку й зарахувати її на рахунок постачальника. Такі платежі здійснюються через мережі «Інтернет». Тобто,

клієнт банку, ввівши «пароль» сам може управляти своїм рахунком. На відміну від кредитних карт, у цього способу більш широкі можливості, хоча вони й вимагають більш високих знань.

Кравець В. вважає, що такі платежі у близькому майбутньому витиснуть усі раніше існуючі. Тим більше для здійснення такого платежу час доби не має значення, так само як і місцезнаходження клієнта [27].

Отже, в господарському обороті України застосовуються досить різноманітні види та форми розрахунків, тому одним із завдань управління процесом побудови розрахункових відносин з постачальниками є вибір найбільш раціональної форми розрахунків, але в межах законодавчих вимог.

1.3. Нормативно-правове забезпечення організації обліку і контролю розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками

Розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками мають досить жорсткі законодавчі рамки. Бухгалтерія та контролюючі органи, як внутрішні так і зовнішні, у своїй роботі постійно працюють з різними нормативно-правовими документами. Сукупність нормативних актів складає нормативну базу. Нормативна база представлена у вигляді відповідних законів, постанов, наказів, інструкцій, положень, методичних матеріалів з обліку і звітності, матеріалів з оподаткування. Вони потрібні, щоб забезпечити законність та достовірне відображення господарських операцій, правильність ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Для налагодження роботи підприємства та уникнення зайвих затрат і штрафних санкцій необхідно дотримуватися вимог діючого законодавства. З метою правильного використання нормативно-правових актів, бухгалтери повинні чітко розуміти компетенцію та положення органу, який видав відповідний нормативно-правовий документ та призначення вказаних

документів, тому розглянемо основні нормативно-правові акти, щодо обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві.

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [53]. Це основний документ яким регулюється організація та ведення обліку на підприємстві в цілому.

Основний нормативний документ, який регулює безпосередньо облік зобов'язань є «Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання». Це положення регулює класифікацію зобов'язань та порядок відображення кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками і підрядниками в обліку та фінансовій звітності підприємства [21, с.63-65].

Податковий кодекс України визначає облік кредиторської заборгованості в контексті сплати податків. Зокрема, відповідно до його вимог, кредиторську заборгованість, що залишилася не стягнутою після закінчення терміну позовної давності для цілей оподаткування визнають безповоротною фінансовою допомогою, яка включається до складу доходу. При цьому на суму, раніше включену до податкового кредиту з ПДВ, слід збільшити податкові зобов'язання - на підставі розділу 5 Податкового кодексу України [45].

При відображенні розрахункових операцій на рахунках бухгалтерського обліку підприємства мають застосовувати «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291» [42]. Порядок відображення досліджуваних операцій на бухгалтерських рахунках та кореспонденцію рахунків визначає «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджена наказом Міністерства

фінансів України від 30.11.99 р. № 291» [23].

Паралельно з нормативними документами, що регламентують облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, для їх раціонального здійснення необхідно враховувати також вимоги нормативних документів, щодо побудови відносин з контрагентами.

Так, відповідно до Указу Президента від 04.01.94 р. №567/94 «Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» (зі змінами і доповненнями, внесеними Указом Президента України від 01.07.95 р. № 505/95) суб'єкти підприємницької діяльності України при укладанні договорів (контрактів) зобов'язані дотримувати правил ІНКОТЕРМС [12].

Приймання товарів від постачальника за якістю здійснюється згідно із Інструкцією «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за якістю, затвердженою постановою Держарбітражу при Раді Міністрів СРСР від 25.04.66 р. № П-7» [15]. Приймання товарів від постачальника за кількістю здійснюється згідно із Інструкцією «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю, затвердженою постановою Держарбітражу при Раді Міністрів СРСР від 15.06.65 р. № П-6» [15]. Зазначені інструкції діють і на сьогодні, їх положення обов'язкові, якщо договорами не передбачені інші умови.

Якщо підприємство вирішило застосовувати безготівкові форми розрахунків, то їх застосування регламентується «Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженою постановою Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004» [22]. Ця Інструкція визначає можливі форми безготівкових розрахунків та їх документальне оформлення.

Основним нормативним документом, що регулює обіг готівки в Україні на сьогоднішній день є «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 року № 637» [46]. Воно

визначає порядок ведення касових операцій в національній валюті України підприємствами та приватними підприємцями, а також розкриває окремі питання організації банками роботи з готівкою

Особливості обігу векселів в Україні визначає Закон України «Про обіг векселів в Україні» [55]. Він регулює порядок видачі переказних та простих векселів, здійснення операцій з вексями та виконання вексельних зобов'язань у господарській діяльності.

Порядок підписання договорів та розрахунки з постачальниками і підрядниками шляхом заліку взаємної заборгованості регулюються Цивільним кодексом України. Зокрема, стаття 217 цього кодексу передбачає момент припинення зобов'язань у разі заліку зустрічних однорідних вимог між контрагентами [69].

Відповідно до вище вказаних нормативних документів в фінансовій звітності підприємства необхідно відобразити лише підтвержені суми заборгованості, яка виникла в ході здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками. Для цього згідно законодавства перед складанням річної звітності кожне підприємство має провести інвентаризацію заборгованостей. Порядок проведення такої інвентаризації регламентує «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14 року» [48].

Аналіз нормативно-правових актів щодо організації розрахунків з постачальниками і підрядниками та порядку їх відображення в обліку, дозволяє зробити висновок, що на сьогодні нормативно-законодавча база досить повно регулює вказані питання і в основному відповідає потребам підприємства.

Висновки до першого розділу

1. Під час здійснення процесу постачання, підприємства вступають у

взаємовідносини з постачальниками та підрядниками і, отримавши необхідні цінності (роботи, послуги), розраховуються з ними. Такі розрахунки повинні бути належним чином відображенні в обліку підприємства та є об'єктом контролю в процесі управління кредиторською заборгованістю.

2. В господарському обороті України існують готівкові та безготівкові розрахунки, що можуть застосовуватися підприємствами у відносинах з постачальниками та підрядниками. Порядок та форми розрахунків між постачальником та покупцем визначаються в господарських договорах. Виділення основних рис договору постачання засвідчує, що саме цей вид договору найбільш повно відповідає вимогам здійснення розрахунків з постачальниками.

3. Встановлено, що основними етапами організації процесу постачання та виникнення договірних зобов'язань при розрахунках з постачальниками і підрядниками є планування потреб у матеріалах, складання оперативно-календарного плану постачання, вибір і проведення переговорів з постачальниками, підписання договорів та уточнення на основі них оперативно-календарного плану постачання, виконання договірних зобов'язань (надходження цінностей на підприємство, виникнення зобов'язань, розрахункові відносини), складування виробничих запасів та необхідні розвантажувально-завантажувальні і складські роботи.

4. При розрахунках з постачальниками та підрядниками кредиторська заборгованість виникає частіше ніж дебіторська. Вона відображається в обліку як зобов'язання підприємства. Відповідно до П(С)БО № 11, такі зобов'язання можуть бути поточними та довгостроковими.

5. На сьогодні нормативно-законодавча база досить повно регулює організаційно-методичні аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Існуючі нормативні документи регламентують здійснення розрахункових операцій як з юридичної точки зору так і порядок їх відображення в обліку та звітності.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У СФГ «НОВЕ» ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово-економічна характеристика СФГ «Нове»

Селянське (фермерське) господарство «Нове» знаходиться в Царичанському районі (нині Дніпровський район) Дніпропетровської області на території с. Китайгород.

Господарство було створене у 2001 році на основі приватної власності і ось уже майже 20 років воно успішно розвивається здійснюючи сільськогосподарське виробництво.

Керівництво господарством здійснює директор Серeda Олександр Петрович. Він же має право розпорядчого підпису. Господарство діє на основі статуту, не має адміністративного підпорядкування, діє на основі самофінансування та самоокупності і здійснює свою діяльність відповідно до статті 14 Конституції України, Закону України «Про підприємництво», іншого чинного законодавства.

Предметом діяльності господарства є виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції. Основним видом діяльності є рослинництво, зокрема вирощування зернових, бобових та олійних культур.

Територія господарства входить до складу північно-західного агрокліматичного району Дніпропетровської області, який характеризується помірно – континентальним кліматом.

Селянське (фермерське) господарство «Нове» самостійно здійснює виробничо-господарську діяльність, укладає господарські і кредитні договори, несе повну відповідальність за їхнє виконання і за дотримання розрахункової дисципліни.

З метою отримання більш чіткої та точної інформації про діяльність

С(Ф)Г «Нове» необхідно провести аналіз його майнового стану, який здійснюється в такій послідовності: аналіз майна підприємства, аналіз капіталу підприємства, аналіз руху та функціонального стану основних засобів підприємства. Для розрахунку показників використовуємо звітність підприємства за 2015-2019 рр.

Отже, початковим етапом аналізу є оцінка майна селянського (фермерського) господарства «Нове» за досліджуваний період (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Оцінка майна С(Ф)Г «Нове» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Види активів (майна)	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2015 р.
Майно - усього	28624,1	77894,9	67024,9	74095,5	84384,0	294,80
Необоротні активи	-	31321,4	29964,3	34931,9	57128,2	-
Основні засоби	-	31321,4	29964,3	34931,9	57128,2	-
Оборотні активи	28624,1	46573,5	37060,6	39163,6	27255,8	95,22
Оборотні виробничі фонди	25713,0	40060,5	24520,0	25635,0	12365,0	48,09
В т.ч.:						
- виробничі запаси	10213,0	32140,5	24520,0	13719,0	12227,0	119,72
- готова продукція	15500,0	7920,0	-	11916,0	138,0	0,89
Фонди обігу	41,1	2,0	30,6	8,6	314,8	765,94
В т.ч.:						
- поточна дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	41,1	2,0	30,6	8,6	314,8	765,94
Витрати майбутніх періодів	2870,0	6511,0	12510,0	13520,0	14576,0	507,87

За даними таблиці 2.1 можна зробити висновок, що загальна вартість майна підприємства, за розглянутий період, зросла майже в 3 рази. Збільшення відбулось за рахунок необоротних активів, вартість яких зросла в порівнянні з 2015 роком на 57128,2 тис. грн., а саме придбання основних засобів.

При цьому, варто відмітити, що в господарстві різко зріс також і обсяг

фондів обігу, які збільшилися майже у 8 разів. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення залишків грошових коштів на рахунку господарства при повній відсутності дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду протягом останніх 5 років.

Слід звернути увагу також на те, що вартість виробничих оборотних засобів, які включають виробничі запаси та готову продукцію, протягом 2015-2019 року залишається практично не змінною, що свідчить про стабільність запасів господарства.

В цілому, зростання валюти балансу на 194,8%, свідчить про розширення господарської діяльності та укріплення матеріальної бази господарства.

Наступним кроком є проведення аналізу капіталу С(Ф)Г «Нове». Для цього розрахуємо необхідні показники, використовуючи баланс підприємства за відповідний період (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Оцінка капіталу С(Ф)Г «Нове» за 2015-2019 рр., тис. грн.

Види пасивів (капіталу)	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2015 р.
Капітал - усього	28624,1	77894,9	67024,9	74095,5	84384,0	294,80
Власний капітал	28624,1	77894,9	67024,9	74095,5	84384,0	294,80
Статутний капітал	-	-	-	-	-	-
Додатковий капітал	12 506,1	60 681,6	67024,9	74095,5	84 384,0	674,74
Резервний капітал		17 213,3				
Зобов'язання	-	-	-	-	-	-
В т.ч. кредиторська заборгованість	-	-	-	-	-	-

Виходячи з розрахунків бачимо, що вартість капіталу господарства зросла на 194,80 % і таке збільшення відбулося виключно за рахунок збільшення власного капіталу. Цікавим є те, що весь отриманий прибуток господарство направляє на збільшення додаткового капіталу, тому такий капітал за останні 5 років зріс майже в 7 разів.

За період з 2015 по 2019 рік, господарство на кінець року жодного разу не мало ні довгострокових, ні короткострокових зобов'язань, в нього повністю відсутні борги за товарно-матеріальні цінності.

Останнім етапом аналізу майнового стану підприємства є аналіз руху та функціонального стану основних засобів підприємства, що проводиться використовуючи дані балансу підприємства та даних аналітичного обліку за рахунком 10 «Основні засоби».

На досліджуваному господарстві власних основних засобів до 2016 року не було. Воно користувалося лише орендованими. Активно купувати основні засоби господарство почало з 2016 року, тому розрахувати показники руху та функціонального стану можна лише з цього періоду (додаток А). З цієї ж причини визначати відхилення показників у відсотках також будемо у відношенні до 2016 року.

Проведений аналіз показав, що з 2016 року Селянське (фермерське) господарство «Нове» взяло курс на укріплення своєї матеріально-технічної бази. Вартість придбаних за 2016-2019 роки основних засобів складає 68777,5 тис. грн. Всі придбані основні засоби є новими, тому за період з 2016 по 2019 рік коефіцієнт розширеного відтворення складав 100 відсотків, а темп зростання щорічно підвищувався, що є досить позитивним явищем в діяльності підприємства.

Наступним важливим етапом аналізу діяльності підприємства є аналіз його фінансового стану, адже саме цей аналіз дозволить зробити висновки про його платоспроможність та забезпечення стабільної діяльності.

Отже, проведемо аналіз фінансових результатів і рентабельності С(Ф)Г «Нове» в такій послідовності: аналіз фінансових результатів підприємства, аналіз фінансової стійкості підприємства, оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів, аналіз ділової активності підприємства.

Інформацією для проведення аналізу фінансових результатів підприємства є Звіти про фінансові результати (Звіти про сукупний дохід) за

відповідний період. Після проведення розрахунків показники згрупуємо в таблицю для узагальнення даних (додаток Б). Аналізуючи розраховані показники, можна констатувати, що дохід від реалізації продукції в 2019 році зріс на 87,52%, порівняно з 2015 роком, а частка валового прибутку у чистому доході у 2019 році підвищилася порівняно з 2015 на 5,91 в.п. Оскільки на підприємстві збільшилось виробництво продукції, то і збільшились її собівартість в порівнянні з базовим роком, а саме собівартість реалізованої продукції зросла на 75,87%.

У 2019 році збільшився валовий прибуток на 317,83% порівняно з 2015 роком. Його частка у чистому доході від реалізації в 2019 році становила 10,73%. Не дивлячись на те, що темпи зростання витрат практично рівні темпам зростання виручки все ж у С(Ф)Г «Нове» прибуток від операційної діяльності за досліджуваний період збільшився більше ніж у 4 рази. Протягом останніх п'яти років господарство працювало прибутково і весь прибуток направляло на збільшення додаткового капіталу.

Маючи інформацію про фінансовий стан підприємства та його річну звітність, проведемо аналіз фінансової стійкості С(Ф)Г «Нове» за досліджуваний період (додаток В).

Проаналізувавши розраховані показники в додатку В можна зробити висновок, що більшість показників фінансової стійкості мають фактичні значення вищі за нормативні, отже дане підприємство є досить фінансово стійким. При цьому, зазначимо, що коефіцієнт автономії протягом останніх 5 років дорівнює одиниці, тоді як коефіцієнт фінансування, фінансового ризику, залучення позикового капіталу та деякі інші показники розрахувати не можливо, адже в структурі пасивів господарство має лише власний капітал.

Слід звернути увагу на зменшився коефіцієнту маневреності власного капіталу, який знизився на 67,7%. Проте, таке зниження не слід розглядати як негативну тенденцію, оскільки воно пов'язане з різким зростанням вартості необоротних активів господарства.

Такий висновок підтверджує і зростання коефіцієнтів забезпечення оборотних запасів та маневреності власних оборотних коштів. Зростання їх величин вказує на стабільну діяльність господарства. Про це ж свідчить і зростання коефіцієнта реальної вартості основних засобів та накопиченої амортизації. Проте, підприємству необхідно звернути увагу на коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, який з 2016 по 2019 рік зменшився на 67,8%.

Використовуючи дані балансу, проведемо оцінку ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів підприємства (додаток Д). На основі розрахованих даних можна зробити висновок, що баланс досліджуваного господарства є абсолютно ліквідним, оскільки на кінець 2019 року виконуються всі три основні нерівності. Це пояснюється наявністю на підприємстві лише високоліквідних та низьколіквідних активів при повній відсутності зобов'язань.

Розрахувати на кінець року показники платоспроможності у господарстві взагалі немає можливості, адже протягом всього періоду на кінець року підприємство має нульове значення другого розділу пасиву балансу, тобто всі його борги погашені на 100%.

Не менш важливими, для фінансово-економічної характеристики господарства, є також показники оборотності оборотних активів. У С(Ф)Г «Нове» за досліджуваний період коефіцієнт обертання оборотних активів зріс на 23,02%, що є позитивним для господарства. Як результат прискорення обороту вивільнюються матеріальні елементи оборотних активів і таким чином зменшуються затрати, пов'язані з їх зберіганням. При цьому вивільнюються грошові кошти, які були вкладені в ці запаси, що врешті-решт сприятиме покращенню фінансового стану підприємства. Тривалість одного обороту оборотних активів зменшилась на 19% в порівнянні з базовим роком, що також свідчить про правильне управління оборотними активами підприємства. Про це ж свідчить і зменшення на майже на 19% коефіцієнту завантаження оборотних активів.

Завершальним етапом аналізу фінансового стану підприємства є аналіз його ділової активності, який здійснюється на основі даних балансу та звіту про фінансові результати за відповідний період (додаток Е). Аналізуючи розраховані показники ділової активності бачимо, що деякі коефіцієнти оборотності за досліджуваний період дещо знизилися. Так, коефіцієнти обертання власного капіталу знизився на 48,44%, що привело до зростання тривалості одного обороту власного капіталу на 123 дні. Також слід звернути увагу на зниження фондівіддачі основних засобів підприємства, яка у 2019 році порівняно з 2015 роком зменшилася на 54%, що говорить про зниження ефективності використання придбаних основних засобів. Зменшення коефіцієнту обертання власного капіталу у С(Ф)Г «Нове» та зниження фондівіддачі основних засобів свідчить про деяку нестабільність у показниках ділової активності досліджуваного господарства.

На основі розрахованих показників проведемо комплексне оцінювання фінансового стану С(Ф)Г «Нове» (додаток Ж). Як бачимо з додатку, рейтинг фінансового стану підприємства за період, що аналізується постійно відноситься до класу А – підприємства із стійким фінансовим становищем, хоча треба зауважити, що всі розрахунки були проведені за річними звітами підприємства, хоча протягом року цей рейтинг може коливатися.

Таким чином, селянське (фермерське) господарство «Нове», на сьогоднішній день, є прибутковим, фінансово стійким підприємством, що постійно розвивається. Характерною особливістю діяльності підприємства є повна відсутність протягом останніх п'яти років дебіторської та кредиторської заборгованості на кінець року, що свідчить про роботу з надійними покупцями та своєчасні розрахунки з постачальниками на підприємстві. Керівництво господарства приділяє належну увагу вдосконаленню своєї матеріально-технічної бази та нарощуванню обсягів виробництва.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Селянське (фермерське) господарство «Нове», як юридична особа, самостійно здійснює бухгалтерський, статистичний, податковий облік і складає звітність у встановленому чинним законодавством України порядку.

За організацію бухгалтерського обліку на підприємстві несе відповідальність керівник Серeda Олександр Петрович. Вся робота пов'язана з веденням бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється головним бухгалтером господарства Тупіковою Валентиною Лаврентіївною. Головний бухгалтер несе безпосередню відповідальність за ведення обліку, достовірність звітних показників разом з керівником. Крім головного бухгалтера на підприємстві ще є бухгалтер з обліку оплати праці, який також виконує обов'язки касира.

Крім цього частково в організації облікового процесу задіяні інші спеціалісти підприємства, які складають первинні документи у виробничих підрозділах та передають у бухгалтерію. Схематично організаційну структуру бухгалтерської служби господарства можна представити на рисунку 2.1.

Рис 2.1. Лінійний тип організаційної структури бухгалтерської служби С(Ф)Г «Нове»

Функції облікових працівників господарства, їх обов'язки, відповідальність за ведення обліку і права визначаються службовими характеристиками і посадовими інструкціями.

Розробляються посадові інструкції на підприємстві за дорученням керівника господарства. Для облікових працівників вони розробляються головним бухгалтером. В основу розробки посадових інструкцій покладаються типові й галузеві інструкції з урахуванням специфічних обов'язків, які вимагаються від працівників керівником господарства. Обов'язки, відповідальність та права облікових працівників, що зазначені у відповідних розроблених посадових інструкціях в основному у господарстві виконуються.

При цьому, варто врахувати, що двом працівникам бухгалтерської служби доводиться виконувати досить значне коло обов'язків, адже вони повністю реалізують весь обліковий процес підприємства. Бухгалтер з обліку заробітної плати здійснює приймання первинних документів, що слугують основою для нарахування заробітної плати та нараховує її для всіх співробітників підприємства, виходячи зі специфіки сільськогосподарського виробництва та відрядних розцінок на певні роботи. Він же займається визначенням собівартості готової сільськогосподарської продукції та виконує інші роботи за дорученням головного бухгалтера. Головний бухгалтер веде облік за всіма іншими ділянками.

Як головний бухгалтер, так і бухгалтер з обліку оплати праці, приймають участь в інвентаризації цінностей господарства. Бухгалтерія господарства здійснює контроль за правильністю оформлення первинних документів, що надходять з виробничих підрозділів та від контрагентів та перевіряє відповідність їх змісту вимогам чинного законодавства. Таким чином, бухгалтерія С(Ф)Г «Нове» пов'язана з усіма іншими підрозділами господарства, отримує від них необхідну для ведення бухгалтерського обліку та здійснення контролю інформацію та первинні документи.

Бутинець Ф.Ф. зазначає: «Чисельність персоналу в апараті бухгалтерії і

закріплення облікових кадрів на окремих ділянках облікового процесу залежить від обсягу і характеру господарської діяльності підприємства, його організаційної структури, оснащення технічними засобами обліку та ряду інших умов».

Щоб процес визначення чисельності працівників бухгалтерії не був безконтрольним, Наказом Міністерства праці та соціальної політики України в 2003 році було затверджено «Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку» [34]. Цей документ містить норми часу на виконання робіт з бухгалтерського обліку та нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку підприємств. У нормах часу наведено види виконуваних робіт, передбачені стандартами бухгалтерського обліку та звітності. Норми часу розроблено на всі види робіт з бухгалтерського обліку відповідно до Плану рахунків, що застосовується в Україні, крім робіт пов'язаних з веденням податкового обліку. Нормативи встановлені на виконання робіт одним виконавцем, наведені в годинах та оформлені як нормативні карти.

Даним наказом передбачено такий спосіб розрахунку чисельності працівників бухгалтерії: «На основі вказаних норм часу можна розрахувати нормативну чисельність працівників бухгалтерії. Вона розраховується за формулою:

$$Ч = T_3 / \Phi * K * K_{кпз}, \quad (2.1)$$

де Ч - нормативна чисельність працівників;

T_3 – загальна трудомісткість типового складу робіт;

Φ – річний фонд робочого часу одного працівника, годин;

K – коефіцієнт, що враховує заплановані невиходи працівників (відпустки, хвороби) він становить 1,15;

$K_{кпз}$ - коефіцієнт, що враховує питому вагу робіт з бухгалтерського обліку та звітності, що виконується на ПЕОМ» [34].

Величину поправочних коефіцієнтів на рівень автоматизації обліку представлено в таблиці 2.3.

Поправочні коефіцієнти на рівень автоматизації обліку

Питома вага робіт з бухгалтерського обліку та звітності, що виконуються на ПЕОМ, %	Менше 70	71-80	81-90	91-95	96-100
Поправочний коефіцієнт, $K_{кпз}$	1,3	1,2	1,1	1,05	1,0

Враховуючи, що норма тривалості робочого часу на 2020 рік в розрахунку на одного працівника, затверджена законодавством становить 2002 години на рік. при 40-годинному робочому тижні, який використовується у С(Ф)Г «Нове», розрахуємо необхідну кількість працівників бухгалтерії для досліджуваного господарства за допомогою формули 2.1.

Загальна трудомісткість типового складу робіт, розрахована нами на основі встановлених норм часу, складає для господарства 3440 людино-години, коефіцієнт невиходів працівників з причин відпусток, хвороби тощо – 1,15, коефіцієнт, що враховує питому вагу робіт з бухгалтерського обліку та звітності, що виконуються на ПЕОМ – 1,3, адже в господарстві автоматизовано менше 70% облікових робіт.

$$Ч = 3440/2002 * 1,15 * 1,3 = 2,57,$$

Отже, розрахунки показали, що необхідна кількість працівників в нашому випадку складає 3 особи, враховуючи, що ще треба вести і податковий облік господарства. Тобто, фактична кількості працівників бухгалтерії досліджуваного господарства не відповідає нормативній.

Важливо також здійснити аналіз відповідності працівників облікової служби вимогам кваліфікаційного рівня фахівців з обліку, та проаналізувати якісний склад за такими критеріями: вік, знання комп'ютерної техніки підвищення кваліфікації, адже часті зміни в законодавстві викликають необхідність постійно підвищувати кваліфікацію працівників бухгалтерської

служби. Одним із найважливіших фактором ефективної роботи підприємства є безупинна перепідготовка персоналу. Між кваліфікацією працівника й ефективністю його праці існує пряма залежність: чим вище його розряд, тим вище продуктивність його праці. На виконання однієї і тієї ж роботи у кваліфікованих працівників іде значно менше часу, чим у менш кваліфікованих. Більш кваліфіковані працівники швидше й ефективніше освоюють нову техніку, технологію, методи організації праці. Відповідні характеристики працівників обліково-аналітичної служби С(Ф)Г «Нове» узагальнені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Якісні характеристики працівників облікової служби С(Ф)Г «Нове»

Посада	Рівень освіти	У тому числі за фахом	Підвищення кваліфікації	Вік працівника	Література, якою користується	Програмні продукти, якими володіє
Головний бухгалтер	вища	За фахом	2017р.	52	Закони України, Укази президента України стандарти, інструкції, методичні вказівки, ПКУ, періодичні видання.	Microsoft Office, Internet Explorer, M.E.Doc
Бухгалтер з обліку оплати праці	вища	За фахом	2017р.	41	Закони України, Укази президента України стандарти, інструкції, методичні вказівки, ПКУ, періодичні видання, КЗпП	Microsoft Office, Internet Explorer, M.E.Doc

Як бачимо з таблиці 2.4 у господарстві не приділяють належної уваги підвищенню кваліфікації працівників облікової служби, хоча існує постійна потреба в підвищенні продуктивності їх праці, адже їм доводиться виконувати досить широке коло обов'язків з ведення обліку у господарстві.

Облік у С(Ф)Г «Нове» ведеться з використанням програми «1С:Бухгалтерія 8.2», але її не використовують в повному обсязі. Деякі роботи та розрахунки здійснюються вручну чи із застосуванням засобів Excel. Облік наявності грошових коштів введеться у касовій книзі

встановленого зразка. Обов'язки з ведення касової книги покладені на бухгалтера з обліку оплати праці. З ним же укладено договір про повну матеріальну відповідальність. У господарстві для складання та подання звітності використовується програма М.Е.Дос.

Зберігання документів відіграє значну роль у справі правильної організації бухгалтерського обліку. Рациональна система зберігання забезпечує не лише цілісність у зберіганні документів протягом встановлених законом термінів, а й можливість користування ними у будь-який момент для отримання різноманітних довідок [38].

У С(Ф)Г «Нове» первинні документи та облікові регістри, що пройшли обробку та бухгалтерські звіти, зберігаються у бухгалтерії у зачинених шафах під відповідальністю головного бухгалтера. Бланки суворої звітності зберігаються в сейфі, що забезпечує їх збереження.

Основним документом, який регламентує облікову політику у господарстві є Наказ про облікову політику. Цим наказом затверджується основні методичні та організаційні аспекти ведення обліку на підприємстві.

Основними недоліками діючого Наказу у господарстві є не повне розкриття елементів облікової політики, відсутність необхідних додатків. Така ситуація негативно впливає на загальний стан організації обліку. Також на підприємстві відсутній графік документообігу, що є складовою внутрішніх регламентів з організації обліку. Тому у рекомендаційній частині буде запропонований розроблений нами зразок графіку документообігу за досліджуваною темою. Недоліком вважаємо також не застосування у С(Ф)Г «Нове» методів управлінського обліку для прийняття рішень.

2.3. Сучасний стан організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»

До постачальників і підрядників, як уже зазначалося, відносяться

підприємства та організації, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировину, матеріали, паливе, запасні частина, товари тощо) та виконання різного виду робіт та надання послуг.

Головними постачальниками С(Ф)Г «Нове» є ТОВ «ТНК» і ТОВ «Укртатнафта», у яких господарство купує паливно-мастильні матеріали, ПП «Едельвейс», Дослідне господарство «Дніпро» Інститут зернового господарства УААН і ТОВ «Хімагропром», які поставляють посівні матеріали, запасні частини, мінеральні добрива. У С(Ф)Г «Нове» підписано договір з ТОВ «ДАР», яке здає в оренду трактори і комбайни. Ремонтні роботи та технічне обслуговування господарство, по-можливості, здійснює власними силами, адже наявна техніка нова.

Процес постачання матеріальних цінностей та послуг на підприємство оформлюється певними первинними документи типової форми. Приймання та перевірку первинних документів з придбання товарно-матеріальних цінностей здійснює головний бухгалтер господарства.

Зокрема, при надходженні товарно-матеріальних цінностей від постачальників у С(Ф)Г «Нове» оформлюють товарно-транспортну накладну, товарну накладну, рахунок-фактуру.

У разі виявлення якісних недоліків товарів комісія у складі завідуючого складом, бригадира і бухгалтера складає акт, який є підставою для пред'явлення претензії продавцеві.

В тому разі, якщо господарство, відповідно до договору, отримує матеріальні цінності на складі постачальника, то на його вимогу, представник С(Ф)Г «Нове», пред'являє постачальнику Довіреність. На всю кількість, одержаних за день цінностей, бухгалтерія постачальника виписує товарну накладну та рахунок-фактуру в двох примірниках і видає супровідні документи.

Варто відмітити, що на сьогоднішній день використання стандартної форми довіреності не передбачено діючим законодавством, але деякі постачальники С(Ф)Г «Нове», продовжують їх вимагати, тому на

підприємстві довіреності на отримання цінностей виписують за раніше діючою формою. Це не є порушенням, але рішення щодо використання довіреностей за певною формою повинне бути зафіксоване в «Наказі про облікову політику», чи іншому внутрішньому розпорядчому регламенті, чого в досліджуваному господарстві не зроблено.

Облік отриманих від постачальників товарно-матеріальних цінностей на складі підприємства здійснює завідувач складу за видами цінностей, згідно з правилами їх зберігання. Облік цінностей на складі ведеться в Книгах складського обліку, які замінюють картки складського обліку. Записи в книзі складського обліку завідувач складу робить щодня окремо по кожному разовому документу, після кожного запису виводять залишок.

Щомісяця завідувач складу на підставі первинних документів складає Звіт про рух матеріальних цінностей у двох примірниках і подає його до бухгалтерії разом з документами, що підтверджують надходження або вибуття матеріалів. Цей звіт відповідає записам в Книзі складського обліку. Приймаючи звіти, бухгалтер перевіряє правильність їх складання, таксує і визначає суми обігу і залишків у грошовому вираженні та контролює чи всі цінності, що надійшли від постачальників зафіксовані в складському і фінансовому обліку підприємства.

За потреби господарство може замовляти послуги із перевезення вантажів, обробітку ґрунту чи внесення добрив. Отримання таких послуг від підрядників оформлюється Актами приймання-передачі наданих послуг.

На підставі оформлених первинних документів С(Ф)Г «Нове» здійснює розрахунки з постачальниками та підрядниками. Підприємство самостійно обирає форми таких розрахунків. Оплата цінностей чи послуг (робіт), отриманих від постачальників, у С(Ф)Г «Нове» здійснюється як правило у безготівковій формі шляхом перерахування коштів із власного розрахункового рахунку на рахунок постачальників на основі виписаних платіжних доручень. Цим же документом оформлюються авансові платежі на рахунки постачальників.

Готівкові розрахунки з постачальниками та підрядниками застосовуються, як правило за умови, що цінності придбаваються підзвітними особами підприємства. Найчастіше так придбаваються запасні частини та канцелярські матеріали.

При здійсненні розрахунків з постачальниками та підрядниками у готівковій формі в С(Ф)Г «Нове» чітко дотримуються обмежень сум готівкових розрахунків, встановлених Національним банком України [10]. Так, з 04.01.2017 року С(Ф)Г «Нове» розраховуватися готівкою з іншим підприємством чи підприємцем-постачальником може протягом одного дня на суму не більше 10000,00 гривень, а з звичайною фізичною особою на суму не більше 50000,00 грн.

Виходячи з цього особливо проблемною є оплата готівкою запасних частин, адже це доволі дорогі цінності і головному інженеру господарства доводиться возити у відрядження значні суми готівкових коштів та ще й розтягувати їх сплату на декілька днів.

Важливим первинним документом, який має отримати С(Ф)Г «Нове» при здійсненні розрахунків з постачальниками та підрядниками є також Податкова накладна. На сьогоднішній день, податкові накладні постачальники та підрядники, за правилом першої події повинні зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН). Відповідно, бухгалтер господарства, при отриманні первинних документів на надходження цінностей чи сплаті авансових платежів за матеріали в обов'язковому порядку перевіряє, чи зареєстрував постачальник податкову накладну у ЄРПН, адже лише за цих умов досліджуване господарство буде мати право на податковий кредит з податку на додану вартість.

Отже, дослідження показали, що практично всі розрахункові документи, що застосовуються в процесі постачання матеріальних цінностей у господарство, є зовнішніми і підписуються зі сторони підприємства призначеними відповідальними особами, або завідувачем складу підприємства і лише потім надходять до бухгалтерії, де їх дані заносять у

реєстри обліку. Тому в С(Ф)Г «Нове» надзвичайно гостро стоїть проблема невчасної передачі первинних документів для обробки бухгалтеру. Причиною цього є відсутність на підприємстві розробленого графіку документообігу. Вказаний графік повинен бути розроблений і затверджений керівником підприємства і в ньому мають бути зафіксовані чіткі строки надходження документів до бухгалтерії, адже невчасна передача первинних документів до бухгалтерії є причиною нерівномірного завантаження її працівників та помилок при відображенні інформації в обліку.

Отже, від правильності оформлення первинних документів при розрахунках з постачальниками та підрядниками, своєчасності їх надходження в бухгалтерію підприємства в значній мірі залежить правильність та своєчасність відображення цих операцій в обліку, а значить і можливість передачі керівництву своєчасної інформації про стан розрахункових відносин з контрагентами на підприємстві.

Для ведення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками Планом рахунків України передбачено рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який використовується і у С(Ф)Г «Нове» у відповідності до «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [23].

Інструкцією передбачено, що рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки:

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;

632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;

633 «Розрахунки з учасниками ПФГ».

В досліджуваному господарстві субрахунки 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» та 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» не відкрито, так як підприємство не працює з іноземними суб'єктами і не є учасником ПФГ.

Таким чином, для узагальнення інформації про розрахунки з

постачальниками і підрядниками на підприємстві використовується лише субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Рахунки четвертого порядку до вказаного субрахунку на підприємстві не відкрито, що значно звужує можливості проведення аналізу стану розрахунків з метою прийняття управлінських рішень.

При чому, недоліком, на нашу думку є те, що на субрахунку 631 знаходять відображення усі операції, пов'язані з розрахунками за придбані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи або спожиті послуги, незалежно від того, після надходження чи заздалегідь проводилася оплата пред'явленого рахунка. На цьому ж субрахунку у С(Ф)Г «Нове» обліковуються також розрахунки з підприємствами зв'язку та іншими кредиторами.

По дебету субрахунку 631 відображаються суми сплачені постачальникам, а по кредиту - вартість товарно-матеріальних цінностей, що фактично надійшли, прийнятих робіт, спожитих послуг у кореспонденції з дебетом рахунків обліку цих цінностей або відповідних затрат.

Вказані проведення здійснюються самим головним бухгалтером, яка є відповідальною за облік розрахункових операцій на підприємстві. Основою для здійснення проведень є первинні документи про надходження цінностей, які передаються в бухгалтерію та розрахункові документи.

При перерахуванні коштів постачальникам та підрядникам, на суму оплачених банком платіжних доручень (на підставі виписок банку) кредитується рахунок 31 «Рахунки в банках» і дебетується відповідно субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», не залежно від того була здійснена наступна оплата чи виплачено аванс.

Якщо оплата здійснювалася готівковими коштами, то вона відображається на основі «Звітів про використання коштів наданих на відрядження або під звіт», складаних підзвітними особами. При цьому складається проведення: Д 631 К 372.

Тобто, на підприємстві не використовують рахунок 371 «Розрахунки за

виданими авансами» який повинен застосовуватися для обліку авансів сплачених постачальникам чи підрядникам. Це є порушенням діючої «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [23].

Синтетичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві ведуть у Оборотно-сальдових відомостях по рахунку 63, що формує бухгалтер за допомогою програми «1С:Бухгалтерія 8.2».

При значній кількості розрахункових операцій головний бухгалтер С(Ф)Г «Нове» формує у діючій програмі карточку субконто, що дозволяє побачити аналітику за 631 рахунком. Аналітичні рахунки до рахунку 631 (субконто) у господарстві відкриваються на кожного постачальника або підрядника. Кредитові обороти за рахунком 631 переносяться в Головну книгу в автоматичному режимі. Її також можна сформувати за запитом бухгалтера.

Отже, всі реєстри обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками формуються бухгалтером господарства в програмі «1С:Бухгалтерія 8.2». Ця програма має широкі можливості щодо ведення не лише фінансового обліку, а і управлінського, але в господарстві такі можливості застосовуються не повністю.

Наприклад, аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, не залежно від вибраної форми розрахунків, ведуть лише по кожному постачальнику і підряднику, а не по кожному окремому документу і договору, що також є порушенням «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [23].

Для цілей управління, облік повинен забезпечити можливість отримання необхідних даних по постачальниках, по розрахункових документах, термін оплати яких (визначений умовами договору) не настав, по неоплачених у термін розрахункових документах та невідфактурованих

поставках, але окремих аналітичних документів, які б містили інформацію в зазначеному розрізі на підприємстві не створюється.

Через відсутність на підприємстві окремого рахунку для обліку авансів, субрахунок 631 на кінець звітного періоду має розгорнуте сальдо. Дебетове сальдо цього рахунку наводиться в активі Балансу (звіту про фінансовий стан), кредитове сальдо - у пасиві, тобто заборгованість в розрахунках наводиться розгорнуто. Схема запису в регістрах з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в С(Ф)Г «Нове» наведена на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема запису в регістрах з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»

Отже, проведені дослідження показали, що синтетичний та аналітичний облік в досліджуваному господарстві ведеться в цілому згідно чинного законодавства, хоч і має певні порушення. Зокрема, на нашу думку, для уникнення помилок, поряд з обліком розрахунків в розрізі кожного постачальника чи підрядника необхідно також вести облік по кожному документу і договору, як того вимагає інструкція. Ліквідація виявлених недоліків, на нашу думку, сприятиме пришвидшенню обробки інформації та передачі її до керівництва.

2.4. Шляхи удосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві

Оптимальна організація процесу постачання та розрахункових відносин з постачальниками і підрядниками в значній мірі визначається якісним управлінням. Важливе значення для здійснення такого управління має, на нашу думку, організація обліку. Облік має бути побудований таким чином, щоб забезпечити управління необхідною, своєчасною інформацією для прийняття управлінських рішень та здійснення своєчасних розрахунків за отримані товарно-матеріально цінності.

На жаль, в сучасних умовах, при організації облікового процесу на сільськогосподарських підприємствах основна увага приділяється дотриманню вимог законодавства щодо побудови системи фінансового обліку, а інформаційному забезпеченню процесу управління не надається достатня увага.

На нашу думку, одним із напрямків вирішення проблеми інформаційного забезпечення управління розрахунковими відносинами з постачальниками та підрядниками може бути удосконалення системи аналітичної інформації про стан розрахункових операцій. Відстеження термінів погашення заборгованості можна здійснити, зокрема, завдяки

удосконаленню структури рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками», адже у селянському (фермерському) господарстві «Нове» лише цей субрахунок використовується для обліку досліджуваних розрахунків.

Акумуляція всієї інформації щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками на одному субрахунку не дозволяє постійно мати в наявності актуальну інформацію щодо строків погашення заборгованості перед постачальниками чи підрядниками.

Вирішити вказану проблему, на нашу думку можливо шляхом відкриття рахунків другого порядку до субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» в розрізі видів заборгованості перед постачальниками: прострочена, відстрочена та така строк погашення якої не настав (рис. 2.3).

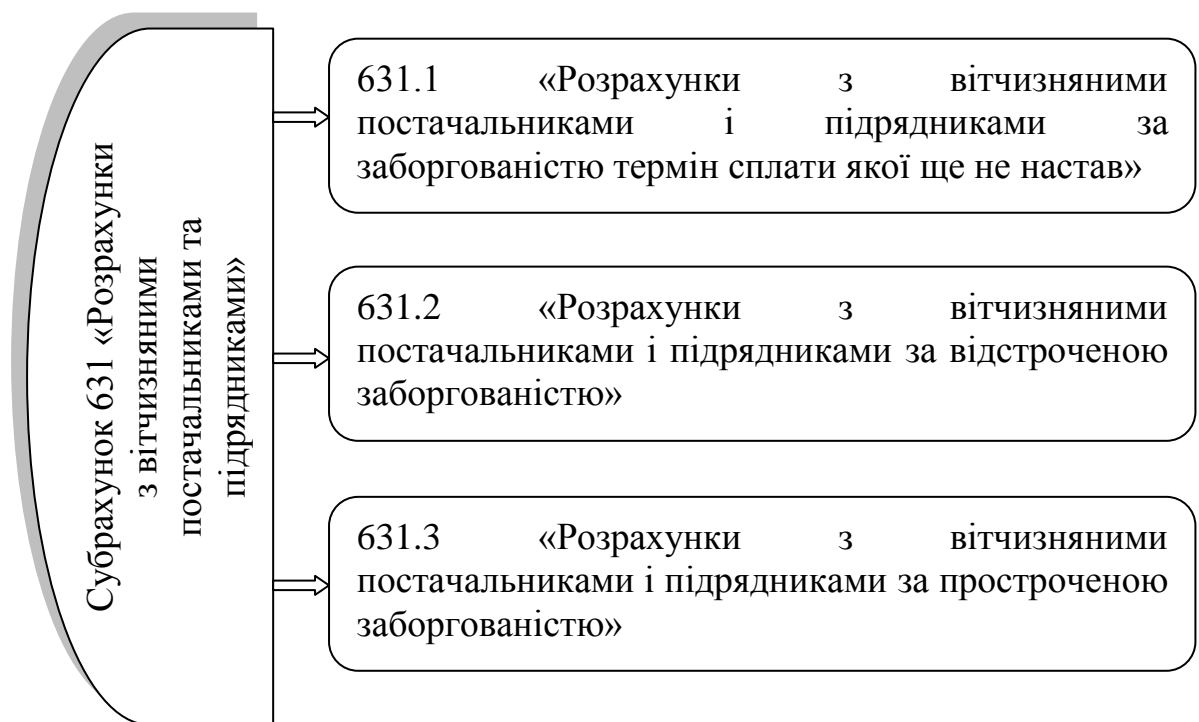

Рис. 2.3. Запропонована структура субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» у С(Ф)Г «Нове»

При використанні запропонованої структури рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» основна маса всіх

розрахунків буде відображатися на субрахунку 631.1 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками за заборгованістю термін сплати якої ще не настав», але якщо термін сплати заборгованості постачальникам чи підрядникам закінчиться то її переведуть на субрахунок 631.3 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками за простроченою заборгованістю» чи субрахунок 631.2 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками за відстроченою заборгованістю», якщо керівництво господарства домовиться про відстрочку платежу.

Наявність такої інформації про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками спростить управління такими розрахунками та складання платіжного календаря господарству, а також посилять контроль за строками непогашення кредиторської заборгованості.

Паралельно з цим, зазначимо, що економічні зміни й нові напрями торгових потоків дають змогу прогнозувати, що потреба в належному забезпеченні договірних зобов'язань буде зростати. У зв'язку з цим істотно зростають значення і потреба в ефективних і надійних інструментах безготівкових розрахунків.

Розрахункам притаманні, зокрема, економічні ризики, що виникають у тих випадках, коли втручання урядових органів або дії самого уряду перешкоджають чи ускладнюють своєчасне погашення заборгованості або зобов'язань. Комерційні ризики, пов'язані з невчасним виконанням покупцем платіжних зобов'язань. Кредитні ризики - для продавця, коли покупець не бажає або не може оплатити заздалегідь обумовлену суму, а для покупця, що здійснив платіж, ризик того, що продавець, постачальник товарів (послуг) не зможе або не побажає повернути аванс. Ці ситуації часто виникають у взаємовідносинах аграрних підприємств із постачальниками та підрядниками. Вони пов'язані з низькою платоспроможністю сільськогосподарських виробників та недовірою до них постачальників ресурсів. Кожна сторона бажає мати гарантії, тому час переговорів та

погодження порядку оплати зтягується.

Але, в ряді випадків, ця проблема може бути вирішена шляхом застосування корпоративної платіжної картки, яку ми і пропонуємо впровадити для розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове».

Використання такої картки у господарстві дасть можливість:

- господарству - власнику карткового рахунку - уникнути ризику невиконання зобов'язань постачальником, що виникає у разі здійснення передоплати, оскільки працівник підприємства-платника може розплатитися корпоративною карткою безпосередньо при отриманні товару;

- постачальнику - уникнути ризику неплатежу, що виникає у разі видачі товару за документами з наступною оплатою.

Тобто використання корпоративної картки у С(Ф)Г «Нове» дасть змогу при здійсненні розрахунків у безготівковій формі максимально зменшити проміжок часу між зміною власника товару та моментом розрахунку за нього, а отже, мінімізує розрахунковий ризик. Окрім того, використання картки замість готівки зменшує криміногенність середовища навколо господарства чи фізичної особи, яка направлена господарством у відрядження з метою оплати цінностей готівкою. Для контролю за використанням корпоративної пластикової картки, її видачу підзвітним особам здійснювати на основі Журналу видачі корпоративних банківських карток за запропонованою формою (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Журнал видачі корпоративних банківських платіжних карток у С(Ф)Г «Нове»

Дата видачі КБПК	ПІБ підзвітної особи	Номер картрахунку/ картки	Сума на картрахунку, грн.	Підпис отримувача КБПК	Дата повернення КБПК	Сума на картрахунку згідно з випискою	Підпис бухгалтера	Номер і дата авансового звіту
01.05.20	Коник П.П.	051246 877212 / 1625	2000,00		05.05.20	1420,00		15 05.05.20

Ще одним сучасним засобом платежу є пластинка з мікročіпом (смарт-картка) або з магнітною стрічкою, яку ми також пропонуємо застосовувати у С(Ф)Г «Нове». Застосування такої картки можливе при отриманні пального. Воно дозволить відокремити водія від готівки і додасть йому мобільності й самостійності в своєчасному забезпеченні авто паливом.

Для впровадження паливних карток у практику роботи С(Ф)Г «Нове» спочатку необхідно укласти договір із постачальником палива, перерахувати гроші й він надає для підприємства паливну картку. До договору має бути додано перелік АЗС, на яких можна за цією паливною картою заправитися. У договорі також зазначають, яка у вас паливна картка: у літрах чи в гривнях. Якщо паливна картка грошова, то заплачені гроші зараховуються на ваш умовний рахунок і при отриманні палива з картки знімають вартість пального, як правило, за цінами у цей момент. З такою паливною картою можна заправляти будь-яке паливо. На ній - гроші. Але такі паливні картки приймають лише на визначеній у додатку до договору мережі заправок.

Паливні картки краще зберігати в бухгалтерії або, за умови частого використання чи довгої подорожі, закріпити за водієм. Для обліку карток за водіями ведуть книгу обліку видачі картки, а для обліку руху за картою - картку обліку руху коштів.

Перед заправкою потрібно перевірити паливну картку через спеціальний термінал. Якщо гроші є - машину заправляють, а водію видадуть два чеки: чек терміналу про рух грошових коштів за паливною картою і чек ЕККА (з відображенням кількості літрів та його вартості на момент заправки).

Якщо паливна картка літрова - перераховані гроші відразу «перетворюються» на певну кількість палива. Паливо на картці буде лише конкретного виду, який прописано в угоді з постачальником. Відтак зміна ціни на паливо не вплине на його обсяги, бо на паливній картці уже конкретна кількість літрів.

У зберіганні - видаванні-поверненні цієї паливної картки відмінностей

від грошової немає, а, за необхідності, господарство може встановити на паливну картку добовий ліміт палива.

Особливо актуальним є застосування паливних карток в сьгоднішніх умовах, коли на зберігання пального на території господарства треба мати ліцензію (рис. 2.4).

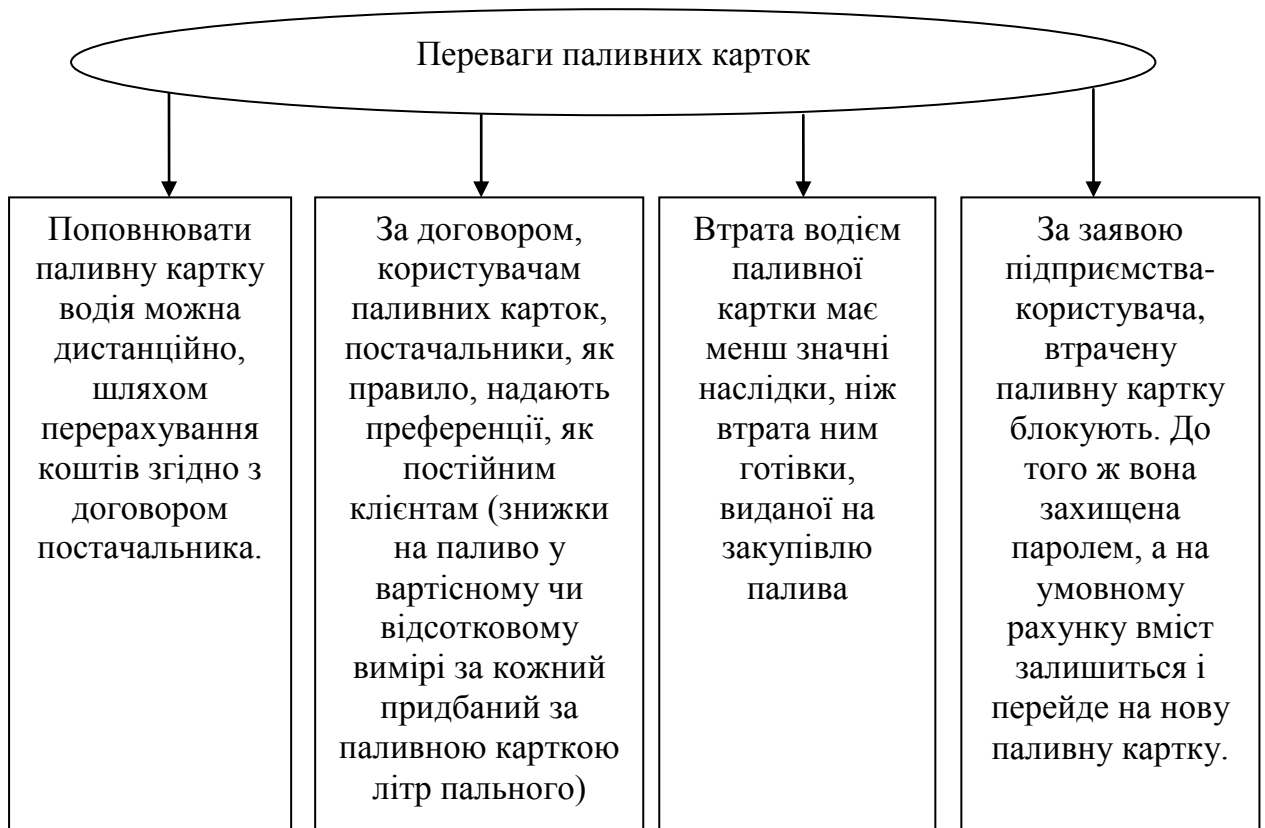

Рис. 2.4. Переваги паливних карток при розрахунках з постачальниками палива

Отже, все більше нових технологій входять у наше життя, змінюючи його, як нам здається, на краще і такі технології не повинні оминати і сільськогосподарські підприємства. Тим паче якщо вони, з мінімальними грошовими витратами, забезпечують покращення контролю за використанням грошових коштів та сприяють поліпшенню організації розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками.

Крім того, на нашу думку значним недоліком в веденні обліку на підприємстві є порушення «Інструкції про застосування Плану рахунків

бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [23] щодо порядку відображення авансових платежів, які перераховуються постачальникам та підрядникам.

Ми пропонуємо авансові платежі на користь постачальників відображати не на дебеті рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», що приводить до формування на ньому дебетового сальдо, а на дебеті рахунку 371 «Розрахунки за авансами виданими», як того вимагає «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Рекомендований порядок відображення в обліку авансів, перерахованих
постачальникам та підрядникам

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Д-т	К-т	
Перераховано з поточного рахунку підприємства попередню оплату	371	311	16285,80
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ за умови реєстрації податкової накладної в єдиному реєстрі податкових накладних	641	644	2714,30
Оприбутковано за купівельними цінами посівний матеріал у постачальника за який раніше перераховано попередню оплату	2081	631	13571,50
Відображено суму ПДВ, що облікована в податковому кредиті за датою оплати	644	631	2714,30
Проведено залік заборгованостей	631	371	16285,80

Правильне відображення авансових платежів дасть можливість здійснювати ширший контроль за поставками матеріальних цінностей та розрахунками з постачальниками і підрядниками. Крім того впровадження такого відображення дасть можливість більш точно відслідковувати суми податкового кредиту які були відображені в момент перерахування коштів.

Дослідження засвідчили, що до недоліків в організації первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» можна віднести відсутність графіку документообігу. Це одна з причин не

своєчасності надходження первинних документів до бухгалтерії, а отже і затримки в складанні внутрішньої звітності щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками на кожен визначений момент часу.

Тому з метою покращення організації руху документів у досліджуваному господарстві нами розроблений графік документообігу, який має прискорити оформлення і проходження документів, підвищити відповідальність працівників всіх рівнів, що мають справу з документами, за своєчасність їх складання, використання й опрацювання (додаток 3).

Отже, на нашу думку, запровадження графіку документообігу та контролю за його дотриманням, відображення авансових платежів постачальникам і підрядникам на спеціально передбаченому для цього рахунку, впровадження у використання корпоративних банківських пластикових карток та паливних карток, застосування запропонованих субрахунків до рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» полегшить і прискорить розрахунки з постачальниками та підрядниками за отримані товарно-матеріальні цінності чи послуги та допоможе краще організувати ведення обліку кредиторської заборгованості у С(Ф)Г «Нове» Царичанського району Дніпропетровської області.

Висновки до другого розділу

1. Комплексне оцінювання фінансового стану С(Ф)Г «Нове» показало, що за досліджуваний період чистий дохід господарства зріс на 87,52%, а чистий прибуток взагалі в 4 рази. За останні 4 роки господарство придбало основних засобів на суму 68777,5 тис.грн. і має постійне зростання залишку грошових коштів на рахунку на кінець року. При цьому рейтинг фінансового стану господарства протягом досліджуваного періоду знаходиться в межах класу А – підприємства зі стійким фінансовим становищем.

2. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться бухгалтерською

службою з 2 осіб, включаючи головного бухгалтера. Чисельність працівників бухгалтерії дещо нижча ніж нормативна при діючому рівні автоматизації. Облік на підприємстві ведуть з використанням встановленої програми «1С:Бухгалтерія 8.2», але господарство не використовує всіх її можливостей.

3. У С(Ф)Г «Нове» для оформлення відносин з постачальниками та підрядниками застосовуються первинні документи типової форми. Вони інколи містять не всі реквізити, що призводить до труднощів під час обробки документів та несвоєчасно надходять в бухгалтерію, через відсутність затвердженого графіку документообігу.

4. Розрахунки з постачальниками та підрядниками на підприємстві здійснюються як в готівковій так і в безготівковій формі, але перевага надається останній. Особливо проблемною є необхідність оплати готівкою деяких цінностей та бензину, адже співробітникам підприємства доводиться возити з собою для цього значні суми коштів і здійснювати оплату лише в межах встановлених обмежень для готівкових розрахунків.

5. У досліджуваному господарстві усі операції, пов'язані з розрахунками за придбані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи або спожиті послуги, знаходять відображення на рахунку 63 незалежно від того, одночасно чи заздалегідь проводилася оплата пред'явленого рахунка, тобто рахунки авансів на підприємстві не застосовують.

6. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове», ведуть лише по кожному постачальнику і підряднику, а не по кожному окремому документу і договору, що є порушенням «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» і не дозволяє отримати інформацію про стан розрахунків з постачальниками в обсязі, необхідному для прийняття управлінських рішень.

7. Для регулювання документообігу на підприємстві пропонуємо затвердити та запровадити в використання графік документообігу. Ознайомити з ним підпис працівників підприємства, які складають та

передають первинні документи до бухгалтерії. Це дозволить мобілізувати облік, покращити якість облікової інформації та прискорить формування показників господарсько-фінансової діяльності.

8. Використовувати в розрахунках С(Ф)Г «Нове» з постачальниками та підрядниками корпоративні пластикові картки. Це дасть змогу при здійсненні розрахунків у безготівковій формі максимально зменшити проміжок часу між зміною власника товару та моментом розрахунку за нього, а отже, мінімізує розрахунковий ризик. Видачу карток здійснювати на основі Журналу видачі корпоративних банківських карток за запропонованою формою.

9. Перейти на використання паливних карток як способу розрахунків з постачальниками палива. Такі картки відокремлюють водія від готівки і додають йому мобільності й самостійності в своєчасному забезпеченні транспорту паливом, а також зміна ціни на паливо не буде впливати на його обсяги, так як на паливній картці буде конкретна кількість літрів.

10. З метою підвищення аналітичності інформації щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками, відкрити до діючого у господарстві субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» рахунки другого порядку в розрізі простроченої, відстроченої заборгованості та заборгованості строк сплати якої ще не настав.

11. Авансові платежі на користь постачальників відображати не на дебеті 631 субрахунку, що приводить до формування на ньому дебетового сальдо, а на дебеті 371 як того вимагає «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій».

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ У ГОСПОДАРСТВІ

3.1. Контроль за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», встановлено: «Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства» [53].

Для того щоб облік міг досягти вказаної мети, необхідно систематично здійснювати контроль за його веденням. В тому числі і за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками та правильністю їх відображення в обліку.

На сьогоднішній день, в господарській діяльності, підприємства можуть застосовувати як зовнішній так і внутрішній контроль.

Одним із способів здійснення зовнішнього контролю є аудит. Дослідження показали, що на жаль, у С(Ф)Г «Нове» аудиторські перевірки за жодним напрямком облікової роботи з початку його діяльності не проводилися жодного разу.

Для контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками, із всіх можливих методів, на підприємстві застосовується лише інвентаризація. І то, відносно розрахунків з постачальниками та підрядниками вона проводиться лише один раз на рік перед складанням річної звітності.

Порядок проведення інвентаризацій та відображення в обліку їх результатів із 01.01.2015 року регулюється «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України

№ 879 від 02.09.2014» [48]. Відповідно до вказаного Положення підприємства самостійно визначають кількість інвентаризацій, строки та дати їх проведення і перелік об'єктів, що підлягають інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

У С(Ф)Г «Нове», для проведення річної інвентаризації за наказом керівника створюється спеціальна інвентаризаційна комісія, яка не лише забезпечує її проведення, а і частково, при необхідності, здійснює документальну перевірку з метою встановлення причин відхилень фактичних даних від даних, виявлених у ході інвентаризації.

До складу інвентаризаційної комісії, яка здійснює інвентаризацію розрахунків, у С(Ф)Г «Нове» за наказом керівника включаються досвідчені працівники підприємства та бухгалтер, що займається обліком розрахунків, а очолює таку комісію, як правило, сам голова фермерського господарства.

Здійснюючи інвентаризацію розрахунків з постачальниками і підрядчиками у господарстві враховують наступне:

- якщо на кінець звітного періоду у господарстві рахуються невідфактуровані поставки, то бухгалтер зв'язується з такими постачальниками і вимагає від них надати документи на зазначені цінності чи пояснити причини їх неподання, або підтвердити відсутність такої заборгованості;

- після підписання Актів звірок з постачальниками та підрядниками, на рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» господарство відображає погоджені суми заборгованості. Якщо, з якихось причин, на кінець звітного періоду у розрахунках з контрагентами залишилися певні розбіжності, то кожна із сторін відображає у своєму балансі ті суми заборгованостей, які впливають із записів у бухгалтерському обліку і визнаються нею правильними;

- суми заборгованостей за розрахунками з податків, платежів, з установами банків та іншими органами, узгоджуються з ними, шляхом підписання актів звірок чи підтверджуються Запитами, які бухгалтер формує

в Електронному кабінеті платника податків. Неврегульовані суми заборгованості не повинні залишатися в обліку.

У досліджуваному господарстві, під час проведення інвентаризації по можливості визначають також:

- правильність та обґрунтованість сум заборгованості перед постачальниками та підрядниками, доцільність здійсненого придбання;
- своєчасність і повноту сплати податків, обов'язкових платежів, зборів, пені тощо, які пов'язані з виникненням розрахункових відносин з контрагентами.

У С(Ф)Г «Нове» інвентаризацію розрахунків проводять наступним чином:

- всім дебіторам С(Ф)Г «Нове» передає Акти звірки з зазначеною сумою їх заборгованості. Підприємства - дебітори зобов'язані протягом десяти днів з дня отримання таких Актів підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення;
- в свою чергу інвентаризаційна комісія перевіряє суми заборгованості за Актами чи виписками отриманими від постачальників та надсилає протягом десяти днів відповіді на них, із зазначенням погодженої суми заборгованості;
- на суми заборгованості постачальників з невідфактурованих поставок, після їх перевірки, бухгалтерія підприємства вимагає від постачальників супровідні документи. Постачальники зобов'язані подати такі документи до бухгалтерії С(Ф)Г «Нове», або повідомити причини щодо їх неподання чи про відсутність такої заборгованості.

Аналіз матеріалів інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками дає змогу бухгалтеру підприємства зосередити увагу на сумнівних розрахунках, перевірити законність списання певних сум заборгованостей з балансу.

Крім того, як уже відмічалось, в ході складання актів звірки перевіряється правильність і своєчасність виконання договірних зобов'язань

перед постачальниками і підрядниками. Встановлюється наявність договорів поставки цінностей, перевіряється доцільність їх придбання, дотримання встановлених договорами строків розрахунків.

Щоб встановити повноту оприбуткування матеріальних цінностей, члени комісії зіставляють дані про їх кількість і вартість за платіжними документами (платіжним дорученням) з даними документів на їх оприбуткування (рахунками, рахунками-фактурами, товарно-транспортними накладними) і показниками аналітичного обліку розрахунків з постачальниками, книгами складського обліку, звітами про рух товарно-матеріальних цінностей. При цьому також звертають увагу на правильність застосування постачальниками цін, тарифів за послуги. Подібні факти виявляють зіставленням цін, вказаних у рахунках постачальників, з цінами, вказаними в договорах.

Таким чином, після здійснення інвентаризації в обліку досліджуваного господарства повинні бути відображені точні суми заборгованостей за розрахунками з постачальниками та підрядниками, підтверджені документально. Однак на даному підприємстві вказана вимога не завжди виконується, що являється недоліком в організації проведення інвентаризації розрахунків у досліджуваному підприємстві.

Не дотримання вказаної вимоги, як правило пов'язано з тим, що не всі підприємства-контрагенти надсилають виписки з підтвердженою сумою заборгованості. Крім того звіряння з контрагентами, для знаходження причини невідповідності в заборгованостях, інколи потребує значних витрат часу, якого інвентаризаційна комісія не має, адже строки проведення річних інвентаризацій зжаті, а обсяги роботи значні.

Ще одним недоліком проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками вважаємо те, що її результати не мають належного документального оформлення. Крім вищезазначених Актів звірок, окремого Акту інвентаризації на їх основі на підприємстві не складають, хоча того і вимагає ряд нормативних документів [32, 48, 54].

За результатами проведеної роботи, щодо інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» роблять окремий висновок в Протоколі інвентаризаційної комісії та передають підписані Акти звірок бухгалтерові для відображення, отриманих результатів.

В ході поточної діяльності, надходження цінностей від постачальників в досліджуваному господарстві контролюється самим головним бухгалтером Тупіковою Валентиною Лаврентіївною, що веде облік розрахунків, на основі прибуткових та інших документів. Кількість матеріалів, які фактично надійшли у господарство від постачальників, визначається при надходженні їх на склад та за прибутковими документами. Предметом контролю є також своєчасність і правильність складення комерційних актів та актів прийому матеріалів, але ефективність такого контролю не велика.

При цьому, зауважимо, що проведення щорічних інвентаризацій розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві не є достатнім для здійснення повноцінного контролю вказаних розрахункових операцій, адже за визначенням Бутинця Т.А.: «Метою контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками має бути встановлення правильності ведення розрахунків за отримані товарно-матеріальні засоби чи послуги, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства.

Завданнями якісного контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- встановлення наявності і правильності оформлення документів з поставки ТМЦ (договорів, рахунків-фактур, актів зрівняння розрахунків);
- встановлення правильності здійснення вказаних операцій та відображення їх в обліку, а також перевірка своєчасності, правильності та достовірності здійснених розрахунків грошовими коштами, законності, достовірності та правильності відображення в обліку здійснених розрахунків з використанням векселів та товарообмінних операцій;

- визначення правильності оцінки отриманих товарів при бартерних (товарообмінних) операціях;
- підтвердження повноти і своєчасності оприбуткування отриманих товарів і обліку виконаних робіт;
- встановлення правильності оформлення та відображення в обліку виданих авансів, пред'явлених претензій;
- встановлення правильності відображення за відповідними статтями дебіторської чи кредиторської заборгованості в балансі підприємства;
- встановлення причин та строків виникнення заборгованості по розрахунках, визначення реальності шляхів їх погашення» [4].

Таким чином, при здійсненні якісного внутрішнього чи зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками і підрядчиками у С(Ф)Г «Нове», крім інвентаризації заборгованостей, необхідно ретельно перевірити облікові записи за рахунком 631, з яких видно стан розрахунків за кожним підприємством на перше число будь-якого місяця, а також в динаміці за весь період, що підлягає перевірці, а у аналізі субконто - суми віднесені на дебет (перераховані) і кредит (вартість одержаних цінностей і наданих послуг) розрахунків з постачальниками і підрядчиками.

Отже, проведені дослідження в приватному підприємстві «Пролетар-Агро» показали, що внутрішній контроль за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками у господарстві має не високий рівень і не дозволяє виявити всі недоліки. У селянському (фермерському) господарстві «Нове» не складають жодного аналітичного документу, який би містив інформацію, необхідну керівництву для управління заборгованостями перед контрагентами. Зовнішній контроль у вигляді, скажімо, аудиторських перевірок, за період господарської діяльності підприємства не здійснювався жодного разу, тому існує необхідність у його проведенні хоча б раз на три роки.

3.2. Аналітичне забезпечення здійснення контролю розрахункових операцій

Ринкова трансформація економіки України зумовила зміни в системі управління підприємствами різних галузей. Ці зміни передусім торкнулися постачання матеріальних цінностей в аграрні підприємства та їх розрахунків з постачальниками і підрядниками. Незабезпеченість сільськогосподарських підприємств власними оборотними коштами зумовлена не лише ситуацією в країні, а і недоліками в управлінні кредиторською заборгованістю. Ліквідувати ці недоліки, та поліпшити стан контролю за розрахунковими відносинами з постачальниками та підрядниками можна частково за допомогою проведення аналізу аналітичних даних щодо заборгованості на підприємстві.

На жаль, на сьогоднішній день, у С(Ф)Г «Нове» такий аналіз не проводиться, а отже говорити про контроль за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками на належному рівні у досліджуваному підприємстві ми не можемо.

Гарантією нормального функціонування С(Ф)Г «Нове» є своєчасний розрахунок за отримані цінності чи виконані роботи, адже за несвоєчасні розрахунки воно має сплачувати штрафи і неустойки, тому працівники бухгалтерії досліджуваного господарства повинні постійно здійснювати контроль за станом розрахунків з контрагентами.

Для управління заборгованістю підприємства бухгалтер має бути впевнений у достовірності інформації, для чого він повинен вивчати укладені договори, контракти та інші документи, що підтверджують наявність кредиторської заборгованості, проводити бесіди з фахівцями та іншими працівниками, які володіють даними про борги підприємства. Обов'язково треба прослідкувати, щоб інформація, подана у балансі, збігалася з фактичною величиною кредиторської заборгованості, що існує на підприємстві.

Кожен із інформаційних запитів щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками, може бути задоволений лише за допомогою застосування відповідного методичного інструментарію, який дозволить керівництву господарства отримати необхідну інформацію (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Аналітично-методичний інструментарій інформаційного забезпечення управління заборгованістю підприємства

Виходячи з цього, на нашу думку, основні завдання управління кредиторською заборгованістю полягають у виборі постачальників які б дозволяли найбільш раціонально використати наявні грошові кошти

підприємства та надавали, за необхідності відстрочку платежу. Крім того необхідно слідкувати за недопущенням не обґрунтованого росту кредиторської заборгованості, особливо невикраденої в строк, оскільки це приводить до обкладання штрафами, пені, розірвання договірних відносин, загрози забезпечення безперервності поставок товарно-матеріальних цінностей і т.д.

Крім цього, в ході здійснення аналізу кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками особлива увага має приділятися даті її виникнення, терміну погашення, часу прострочення сплати боргу та причинам його виникнення.

З цього приводу Дікань Л.В. наголошує: «Беручи до уваги, що за статтею Інші поточні зобов'язання може виникати невикрадена заборгованість у зв'язку з порушенням фінансової дисципліни, у ході аналізу доцільно вивчити склад і давність виникнення заборгованості з іншими кредиторами, дати оцінку заходам, які здійснюються підприємством щодо погашення цієї заборгованості.

Найважливішим з погляду управління є розподіл заборгованості підприємства за термінами погашення. Поділ заборгованості на довготермінову та поточну необхідний для оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства. Крім того, групують поточну заборгованість за термінами її виникнення, найчастіше виділяючи такі терміни:

- до 30 днів;
- від 31 до 90 днів;
- від 91 до 180 днів;
- більше півроку.

Таке групування необхідне як для фінансового планування, так і для контролю, зокрема для своєчасного виявлення протермінованої, сумнівної та безнадійної заборгованості» [17].

Дослідження показали, що у сільськогосподарському (фермерському)

господарстві «Нове» зазначений розподіл сум кредиторської заборгованості не здійснюється і не існує жодної форми внутрішньої звітності, яка б дозволила здійснити контроль за строками її непогашення, тому вважаємо за необхідне запропонувати досліджуваному підприємству впровадити у використання документ внутрішньої звітності «Відомість оцінки стану розрахунків з кредиторами за термінами непогашення» (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Відомість оцінки стану розрахунків з кредиторами за термінами непогашення станом на 30.09.2020 року

Стаття кредиторської заборгованості	Залишок на початок кварталу, тис.грн.	Залишок на кінець кварталу, тис.грн.	В т.ч. за термінами утворення, тис.грн.				
			Термін оплати не настав	Не сплачена в строк			
				Від 1 до 30 днів	Від 31 до 90 днів	Від 91 до 180 днів	Понад 180 днів
Кредиторська заборгованість за товари, роботи послуги	1336,5	3701,4	1924,3	1456,0	-	321,1	-
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
- з бюджетом	1,6	1,7	1,7	-	-	-	-
- зі страхування	2,9	20,7	20,7	-	-	-	-
- з оплати праці	12,6	166,5	166,5	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	0,8	63,6	63,6	-	-	-	-
Разом	1354,4	3953,9	2176,8	1456,0	-	321,1	-

Аналіз стану розрахунків з кредиторами свідчить про те, що певна частина кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками на 3 квартал 2020 року була простроченою. При чому термін прострочки становив від 1 дня до 180 днів. При цьому важливо відмітити, що порушення строків погашення заборгованості у С(Ф)Г «Нове» допускають лише за заборгованістю, що виникає при розрахунках з постачальниками та

підрядниками. Всі інші суми сплачуються своєчасно. Дана інформація свідчить про достатню платоспроможність підприємства, але відсутність належного контролю за станом кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги.

Таким чином, на нашу думку, щоквартальне складання «Відомості оцінки стану розрахунків з кредиторами за термінами непогашення» за вищенаведеною формою є досить інформативним джерелом здійснення контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками, тому рекомендуємо С(Ф)Г «Нове», періодично здійснювати зазначену оцінку та складати «Відомість оцінки стану розрахунків з кредиторами» за запропонованою формою. Зазначену відомість можна складати також в розрізі окремих постачальників та підрядників. Такий контроль за заборгованістю буде сприяти ефективному управлінню нею та підвищить своєчасність розрахунків з постачальниками і підрядниками в досліджуваному господарстві.

3.3. Удосконалення контролю розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками у господарстві

Контроль за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» має здійснюватися на такому рівні, щоб надавати керівництву повну інформацію про вказані розрахункові операції з метою своєчасного прийняття управлінських рішень. Досягти належного рівня контролю розрахункових операцій, у досліджуваному господарстві, можна, на нашу думку, за умови поєднання внутрішнього та зовнішнього контролю.

Так, перш за все на підприємстві необхідно посилити дієвість внутрішнього контролю. Зокрема, дослідження показали, що у С(Ф)Г «Нове» інвентаризація розрахунків з постачальниками та підрядниками проводиться лише перед складанням річної звітності і не завжди в повному об'ємі, а в

Наказі про облікову політику не встановлено порядок її проведення.

Ми вважаємо, що такої періодичності проведення інвентаризації заборгованостей для раціонального контролю за станом розрахунків недостатньо. Її необхідно здійснювати хоча б раз на квартал. При цьому щорічно на підприємстві необхідно затверджувати план проведення інвентаризацій та внести інформацію про періодичність їх здійснення до діючого Наказі про облікову політику.

Щодо повноти інвентаризації заборгованостей, то дана процедура потребує підготовки Актів звірок за усіма сумами заборгованості, що рахуються в аналітичному обліку підприємства. Установлено, що кількість таких актів звірки може бути великою, але якщо їх підготовку автоматизувати, то цей процес забере значно менше часу.

Для більш раціонального підходу до інвентаризації розрахунків, слід звернути також увагу на суттєвість інформації, що відображається у фінансовій звітності, і зосередитися на інвентаризації суттєвих сум дебіторської та кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Проведені дослідження засвідчили також, що у селянському (фермерському) господарстві «Нове» не здійснюють належного процесу документування результатів інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками, що є порушенням законодавчих вимог. Тому господарству необхідно визначитися з формами документів, які варто складати для доведення результатів інвентаризації заборгованостей до керівництва підприємства. При цьому необхідно врахувати вимоги наступних нормативних документів:

- «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14» [48];

- «Методичних рекомендацій з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів,

розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств, наведених у листі Міністерства аграрної політики України від 04 грудня 2003 р. № 37-27-12/14023» [32];

- постанови Держкомстату СРСР від 28.12.89 р. № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій» [54], що діє до цього часу.

Виходячи з цього вважаємо за необхідне визначити сукупність документів, що має бути складена у С(Ф)Г «Нове» для забезпечення належного документування інвентаризації розрахунків (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Документи, що складаються під час інвентаризації розрахунків

Назва	Чим затверджено форму	Примітка
Наказ на проведення інвентаризації та склад комісії	Затвердженої форми немає	Підписується керівником і встановлює строки проведення інвентаризації та інвентаризаційну комісію
Виписка про стан/наявність дебіторської заборгованості	Затвердженої форми немає	Складають підприємства - кредитори надсилають дебіторам. Дебітори мають відповісти на виписки протягом 10 днів. Документ є підставою для складання Акта інвентаризації розрахунків і підтверджує достовірність заборгованості, що обліковується
Акт звірки розрахунків	Єдиної затвердженої форми немає.	Акт може бути використаний як альтернатива виписки про стан/наявність заборгованості.
Акт інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками та іншими дебіторами і кредиторами (№ инв-17)	Постанова № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій»	Складають як зведений документ з інвентаризації розрахунків, в якому відображають як загальні суми заборгованостей за рахунками обліку, так і суми узгодженої і неузгодженої заборгованості, а також заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності.
Довідка до акта інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками та іншими дебіторами і кредиторами (Додаток до форми № инв-17)	Постанова № 241 «Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій»	У довідці наводять перелік заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності, а також інформацію про осіб, винних у пропусенні такого строку.

Проведення інвентаризації заборгованостей не лише перед складанням річної звітності, а і протягом року та належне їх документування з глибоким аналізом причин розходжень у сумах заборгованостей при розрахунках з постачальниками та підрядниками, на нашу думку, значно поліпшить стан контролю за розрахунковими відносинами у С(Ф)Г «Нове». За таких умов на кінець звітних періодів практично всі суми заборгованостей будуть погоджені з контрагентами.

Разом з тим, лише проведення інвентаризацій та бухгалтерського контролю за надходженням і оприбуткуванням цінностей для управління розрахунками з постачальниками та підрядниками на даному етапі діяльності С(Ф)Г «Нове» не достатньо. Необхідний такий рівень контролю який би дозволив зробити висновки про стан обліку розрахункових операцій, повноту їх відображення та реальність заборгованостей.

Таку інформацію можна отримати в результаті проведення аудиторських перевірок. При цьому важливо виділити основні завдання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» (рис. 3.2).

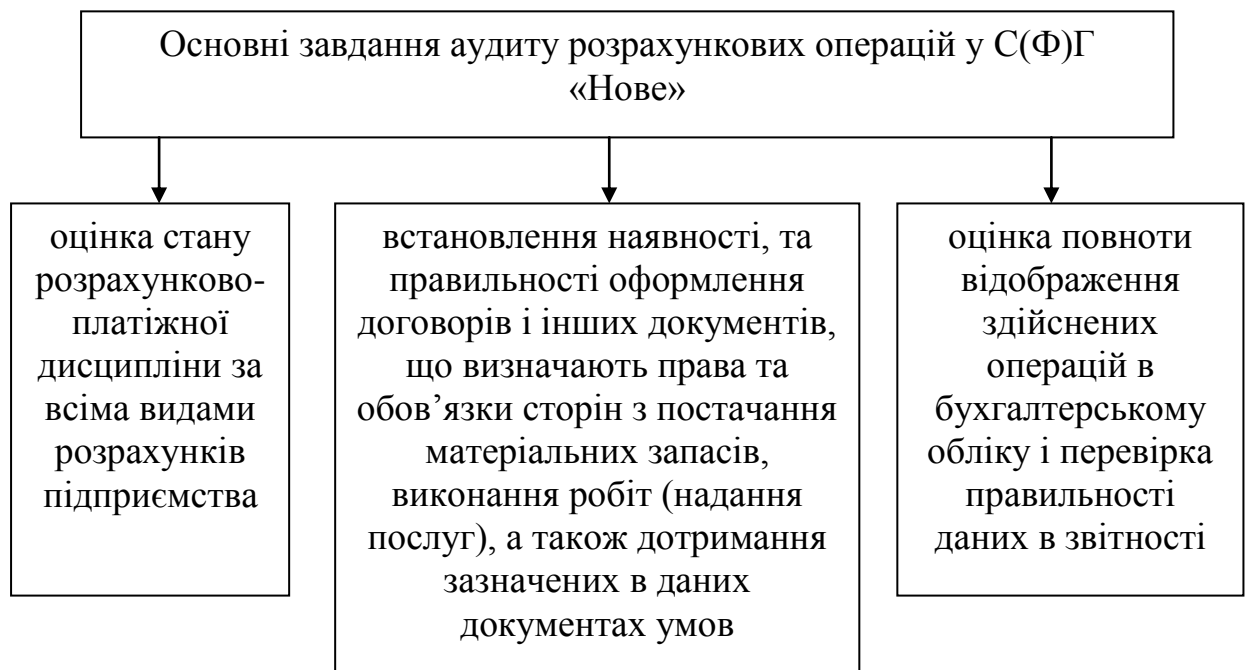

Рис. 3.2. Основні завдання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»

Отже, аудиторська перевірка забезпечила б керівництво С(Ф)Г «Нове» всією необхідною інформацією про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками та їх облік. При цьому, в умовах коли підприємство лише почало нарощувати свої виробничі потужності, створення внутрішньої служби аудиту, на наш погляд, буде недоцільним, а от проведення періодичних зовнішніх аудиторських перевірок хоча б раз на три роки є виправданим. Фінансове положення С(Ф)Г «Нове» дозволяє замовити таку перевірку, адже чистий прибуток підприємства на кінець 2019 року склав 11824,3 тис.грн.

Для проведення таких перевірок у С(Ф)Г «Нове» спочатку необхідно скласти план та програму аудиторської перевірки, обґрунтувати прийоми та процедури перевірки, визначити аудиторські свідчення, що будуть використовуватися під час проведення аудиту та ступінь довіри до них.

Приблизний план аудиторської перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Запропонований план аудиторської перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»

№ з/п	Види робіт	Період проведення	Примітки
1	Перевірка правильності проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове»	01.06.2021-02.06.2021	
2	Встановлення наявності дебіторської або кредиторської заборгованості, термін позову щодо якої минув та її аналіз	05.06.2021	
3	Перевірка правильності списання підприємством заборгованості, термін позову щодо якої минув	06.06.2021	
4	Порівняння даних первинних документів з регістрами аналітичного та синтетичного обліку	07.06.2021-08.06.2021	
5	Перевірка правильності відображення даних щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками у обліку і звітності	09.06.2021	
6	Складання аудиторського висновку	10.06.2021	

Аудитор

Отже, аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» повинен проводитися в кілька етапів.

На першому етапі необхідно встановити, чи не є відображена в балансі заборгованість простроченою. Це встановлюється зіставленням термінів розрахунків, указаних у договорах чи рахунках-фактурах з датами на момент перевірки. Потім встановлюють чи відповідає фактична сума заборгованості сумі відображеній в звітності. Для цього аудитор перевіряє результати інвентаризації заборгованості на підприємстві.

Суть перевірки аудитором інвентаризації на підприємстві зводиться до перевірки того, на скільки правильно вона проводилася, і як відображені її результати в бухгалтерському обліку.

Спочатку перевіряється правильність оформлення проведення інвентаризації та дотримання вимог «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань».

Перелік питань для такої перевірки такий:

- встановлення наявності документів, на базі яких проводилася інвентаризація;
- відповідність складу комісії на проведення інвентаризації законодавчим вимогам;
- правильність оформлення Акту інвентаризації розрахунків (наявність в ньому відповідних підписів);
- правильність складання та повна наявність Актів звірки з усіма постачальниками та підрядниками;
- повнота і правильність відображення результатів інвентаризації в обліку.

Аудитор оцінює правомірність і повноту проведення інвентаризації розрахунків на підприємстві. Безпосередньо інвентаризацію аудитор проводить лише за умовами договору чи при необхідності, що виникла у процесі аудиторської перевірки.

Реальна картина про фактичну заборгованість та наявність

простроченої дебіторської або кредиторської заборгованості дає можливість більш чітко розрахувати економічні показники фінансового стану С(Ф)Г «Нове» та вчасно вплинути на його покращення.

На другому етапі аудиторської перевірки розглядається кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками, термін позову щодо якої минув з врахуванням термінів позовної давності згідно зі статтею 71 Цивільного кодексу України (3 роки). Після цього перевіряється правильність списання С(Ф)Г «Нове» заборгованості, термін позову щодо якої минув.

Далі аудитор перевіряє дії бухгалтера С(Ф)Г «Нове» щодо подальшого відображення в обліку списаної заборгованості на доходи підприємства. Списана кредиторська заборгованість повинна зникнути з пасиву балансу.

В разі, якщо досліджуване підприємство перерахувало постачальникам аванс і не отримало від них матеріальних цінностей в ході процесу постачання може виникати дебіторська заборгованість з розрахунків за авансами виданими. Особливу увагу аудитор повинен приділяти розглядові питань, пов'язаних із списанням такої заборгованості: причин списання та його обґрунтованості.

Перевіряючи правильність ведення обліку розрахунків та визначення реальності заборгованості, відображеної у балансі, аудитор спочатку вивчає первинні документи, які підтверджують наявність заборгованості (накладні, доручення, акти приймання-здачі робіт та ін.), а далі розглядає порядок обліку розрахунків.

На останньому етапі порівнюються дані первинних документів з даними реєстрів аналітичного та синтетичного обліку та визначається правильність складання звітності.

Аудитор для встановлення реальності заборгованості може застосовувати інші методи, такі як розсилання за адресами дебіторів або кредиторів запитів щодо підтвердження заборгованості, отримання інформації з зовнішніх або внутрішніх, незалежних від бухгалтерії, джерел,

вимагати від керівництва С(Ф)Г «Нове» проведення звірки заборгованості з контрагентами і т. ін.

Завершальним етапом процесу аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками у С(Ф)Г «Нове» має бути оформлення результатів та надання аудиторського висновку.

Таким чином, реформування власності в Україні та створення нового механізму господарювання викликали суттєві зміни в організації та методах здійснення контрольної діяльності. На перший план при здійсненні ініціативного контролю, як внутрішнього так і зовнішнього виходить збереження майна власника та його раціональне використання. Саме розуміння необхідності нових підходів до збереження майна та зменшення заборгованостей, викликало широке використання аудиту в господарській діяльності. Аудит є наукою яка інтенсивно розвивається, використовуючи останні досягнення науки і техніки, тому власник С(Ф)Г «Нове» також змушений буде, рано чи пізно, приділити належну увагу проведенню аудиту.

Отже, впровадження у досліджуваному господарстві запропонованих нами організаційно-методичних напрямків покращення внутрішнього та зовнішнього контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками забезпечить керівництво підприємства якісною та своєчасною інформацією для прийняття управлінських рішень та буде сприяти поліпшенню платіжної дисципліни підприємства.

Висновки до третього розділу

1. У С(Ф)Г «Нове» із методів внутрішнього контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками застосовується лише інвентаризація і то вона проводиться лише один раз на рік перед складанням річної звітності та має певні недоліки як в організації проведення так і в документальному оформленні. Зовнішній контроль за станом розрахунків на

підприємстві за досліджуваний період не здійснювався жодного разу.

2. Важливим джерелом інформаційного забезпечення контролю за станом розрахунків на підприємстві має стати аналіз та оцінка заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками, але в С(Ф)Г «Нове» такий аналіз не проводиться і розподіл сум кредиторської заборгованості за термінами непогашення не здійснюється та не існує жодної форми внутрішньої звітності, яка б дозволила здійснити контроль за строками її непогашення.

3. З метою підвищення якості внутрішнього контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками рекомендуємо господарству проводити інвентаризацію хоча б раз на квартал, щорічно затверджувати план проведення інвентаризацій та внести інформацію про періодичність її проведення до діючого Наказу про облікову політику. При цьому в ході проведення інвентаризації враховувати суттєвість заборгованостей та оформлювати її результати відповідно до вимог законодавства.

4. З метою формування інформації, необхідної для контролю за розрахунками, рекомендуємо у С(Ф)Г «Нове» періодично здійснювати аналіз заборгованостей та складати «Відомість оцінки стану розрахунків з кредиторами» за запропонованою формою. Зазначену відомість можна складати також в розрізі окремих постачальників та підрядників.

5. Для задоволення інформаційних потреб менеджменту при управлінні заборгованістю господарства перед постачальниками та підрядниками використовувати встановлений методичний інструментарій, що охоплює сукупність методів, які можуть бути використанні при вирішенні конкретних завдань.

6. Для покращення зовнішнього контролю за станом обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, за можливості, у досліджуваному господарстві необхідно періодично проводити аудиторські перевірки за запропонованим нами планом.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Розрахунки з постачальниками та підрядниками займають значну питому вагу в розрахункових відносинах С(Ф)Г «Нове». Налагоджена система обліку і контролю цих розрахунків сприяє ефективній і стабільній діяльності господарства, забезпечуючи раціональне використання грошових коштів. Проведені в дипломній роботі дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1. Під час здійснення процесу постачання підприємства вступають у взаємовідносини з постачальниками та підрядниками і, отримавши необхідні цінності (роботи, послуги), розраховуються з ними. Такі розрахунки повинні бути належним чином відображенні в обліку підприємства та є об'єктом контролю в процесі управління кредиторською заборгованістю.

2. В господарському обороті України існують готівкові та безготівкові розрахунки, що можуть застосовуватися підприємствами у відносинах з постачальниками та підрядниками. Порядок та форми таких розрахунків визначаються в господарських договорах. Виділення основних рис договору постачання засвідчує, що саме цей вид договору найбільш повно відповідає вимогам здійснення розрахунків з постачальниками.

3. Встановлено, що основними етапами організації процесу постачання та виникнення договірних зобов'язань при розрахунках з постачальниками і підрядниками є планування потреб у матеріалах, складання оперативно-календарного плану постачання, вибір і проведення переговорів з постачальниками, підписання договорів та уточнення на основі них оперативно-календарного плану постачання, виконання договірних зобов'язань, складування виробничих запасів та необхідні розвантажувально-завантажувальні і складські роботи.

4. При розрахунках з постачальниками та підрядниками кредиторська заборгованість виникає частіше ніж дебіторська. Вона відображається в

обліку як зобов'язання підприємства. Відповідно до П(С)БО № 11, такі зобов'язання можуть бути поточними та довгостроковими.

5. На сьогодні нормативно-законодавча база досить повно регулює організаційно-методичні аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Існуючі нормативні документи регламентують здійснення розрахункових операцій як з юридичної точки зору так і порядок їх відображення в обліку та звітності.

6. Комплексне оцінювання фінансового стану С(Ф)Г «Нове» показало, що за досліджуваний період чистий дохід господарства зріс на 87,52%, а чистий прибуток взагалі в 4 рази. За останні 4 роки господарство придбало основних засобів на суму 68777,5 тис.грн. і має постійне зростання залишку грошових коштів на рахунку на кінець року. При цьому рейтинг фінансового стану господарства протягом досліджуваного періоду знаходиться в межах класу А – підприємства зі стійким фінансовим становищем.

7. Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться бухгалтерською службою з 2 осіб, включаючи головного бухгалтера. Чисельність працівників бухгалтерії дещо нижча ніж нормативна при діючому рівні автоматизації. Облік на підприємстві ведуть з використанням встановленої програми «1С:Бухгалтерія 8.2», але господарство не використовує всіх її можливостей.

8. У С(Ф)Г «Нове» для оформлення відносин з постачальниками та підрядниками застосовуються первинні документи типової форми. Вони інколи містять не всі реквізити, що призводить до труднощів під час обробки документів та несвоєчасно надходять в бухгалтерію, через відсутність затвердженого графіку документообігу.

9. Розрахунки з постачальниками та підрядниками у господарстві здійснюються як в готівковій так і в безготівковій формі, але перевага надається останній. Особливо проблемною є необхідність оплати готівкою деяких цінностей та бензину, адже співробітникам господарства доводиться возити з собою для цього значні суми коштів і здійснювати оплату лише в межах встановлених обмежень для готівкових розрахунків.

10. У досліджуваному господарстві усі операції, пов'язані з розрахунками за придбані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи або спожиті послуги, знаходять відображення на рахунку 63 незалежно від того, одночасно чи заздалегідь проводилася оплата пред'явленого рахунка, тобто рахунки авансів у господарстві не застосовують.

11. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядчиками у С(Ф)Г «Нове», ведуть лише по кожному постачальнику і підряднику, а не по кожному окремому документу і договору, що є порушенням «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» і не дозволяє отримати інформацію про стан розрахунків з постачальниками в обсязі, необхідному для прийняття управлінських рішень.

12. У С(Ф)Г «Нове» із методів внутрішнього контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками застосовується лише інвентаризація і то вона проводиться лише один раз на рік перед складанням річної звітності та має певні недоліки як в організації проведення, так і в документальному оформленні. Зовнішній контроль за станом розрахунків у господарстві за досліджуваній період не здійснювався жодного разу.

13. Важливим джерелом інформаційного забезпечення контролю за станом розрахунків на підприємстві має стати аналіз та оцінка заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками, але в С(Ф)Г «Нове» такий аналіз не проводиться і розподіл сум кредиторської заборгованості за термінами непогашення не здійснюється та не існує жодної форми внутрішньої звітності, яка б дозволила здійснити контроль за строками її непогашення.

Для усунення виявлених недоліків та покращення стану обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в С(Ф)Г «Нове» пропонуємо наступне:

1. Для регулювання документообігу на підприємстві пропонуємо затвердити та запровадити в використання графік документообігу.

Ознайомити з ним під підпис працівників підприємства, які складають та передають первинні документи до бухгалтерії. Це дозволить мобілізувати облік, покращити якість облікової інформації та прискорить формування показників господарсько-фінансової діяльності.

2. Використовувати в розрахунках С(Ф)Г «Нове» з постачальниками та підрядниками корпоративні пластикові картки. Це дасть змогу при здійсненні розрахунків у безготівковій формі максимально зменшити проміжок часу між зміною власника товару та моментом розрахунку за нього, а отже, мінімізує розрахунковий ризик. Видачу карток здійснювати на основі Журналу видачі корпоративних банківських карток за запропонованою формою.

3. Перейти на використання паливних карток як способу розрахунків з постачальниками палива. Такі картки відокремлюють водія від готівки і додають йому мобільності й самостійності в своєчасному забезпеченні транспорту паливом, а також зміна ціни на паливо не буде впливати на його обсяги, так як на паливній картці буде конкретна кількість літрів.

4. З метою підвищення аналітичності інформації щодо стану розрахунків з постачальниками та підрядниками, відкрити до діючого у господарстві субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» рахунки другого порядку в розрізі простроченої, відстроченої заборгованості та заборгованості строк сплати якої ще не настав.

5. Авансові платежі на користь постачальників відображати не на дебеті 631 субрахунку, що приводить до формування на ньому дебетового сальдо, а на дебеті 371 як того вимагає «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»

6. З метою підвищення якості внутрішнього контролю за станом розрахунків з постачальниками та підрядниками рекомендуємо господарству проводити інвентаризацію хоча б раз на квартал, щорічно затверджувати

план проведення інвентаризацій та внести інформацію про періодичність її проведення до діючого Наказу про облікову політику. При цьому в ході проведення інвентаризації враховувати суттєвість заборгованостей та оформлювати її результати відповідно до вимог законодавства.

7. З метою формування інформації, необхідної для контролю за розрахунками, рекомендуємо у С(Ф)Г «Нове» періодично здійснювати аналіз заборгованостей та складати «Відомість оцінки стану розрахунків з кредиторами» за запропонованою формою. Зазначену відомість можна складати також в розрізі окремих постачальників та підрядників.

8. Для задоволення інформаційних потреб менеджменту при управлінні заборгованістю господарства перед постачальниками та підрядниками використовувати встановлений методичний інструментарій, що охоплює сукупність методів, які можуть бути використанні при вирішенні конкретних інформаційних завдань.

9. Для покращення зовнішнього контролю за станом обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, за можливості, у досліджуваному господарстві необхідно періодично проводити аудиторські перевірки за запропонованим нами планом.

Вважаємо, що впровадження запропонованих нами шляхів вдосконалення організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками у С(Ф)Г «Нове», дасть можливість значно покращити стан обліку та контролю за процесом постачання на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 23. – 112с.
2. Аркатова І.В. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / І.В. Аркатова// International Electronic Scientific Journal “Science Online”. Економічні науки. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2020/12/Arkatoва.pdf>
3. Бондарчук Н.В. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті / Н.В. Бондарчук, Л.М. Васільєва, О.П. Бондарчук. – Дніпропетровськ: вид. «Свідлер А.А.», 2010. – 232с.
4. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль суть і зміст / Т. А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія «Економічні науки». – 2010. – № 2(44). – С. 31-42.
5. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності 7.050106 “Облік та аудит” вищ. навч. закл. / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська / За редакцією д. е. н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 4-е вид., доп., перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 528с.
6. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін]; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. - К.:Алерта, 2007.-979с.
7. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України: Підручник для сільськогосподарських вузів. / [В.Я. Плаксієнко, Л.М. Пісьмаченко, Г.Є. Павлова, Т.А. Крушельницька, Є.І. Рябий] / за редакцією В.Я. Плаксієнко. Дніпропетровськ, 2009. - 490с.

8. Васільєва Л.М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою: Навч. посіб./ [Л.М. Васільєва, Н.В. Бондарчук, О.П. Бондарчук]. - Дніпропетровськ: РВВ ДДАУ, 2008. - 304с.

9. Васнецов С.Г. Бартер: оподаткування та бухгалтерський облік / С.Г. Васнецов // Все пробухгалтерський облік. –2011. –№ 74. – С.5-8.

10.Владімірська М. Готівкові розрахунки: нові обмеження / М. Владімірська // Новації – 2017: вивчаємо та застосовуємо на практиці: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2017. – № 3. – С. 72.

11.Владімірська М. Які накази потрібні для проведення інвентаризації / М. Владімірська // Складаємо накази підприємства: рекомендації та зразки: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2015. – № 18. – С. 56-60.

12.Все про готівкові та безготівкові розрахунки: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. – № 11. – 112с.

13.Господарський кодекс України від 16.01.03р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ligazakon.ua. вільний. Назва з екрану.

14.Господарські договори: поради, зразки, практика (частина перша): практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2018. – № 23. – 111с.

15.Готівкові, безготівкові розрахунки і РРО: правила, новації, нестандартні ситуації: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 19. – 112с.

16.Демченко Я.М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / Я. М. Демченко, В. М. Прохорова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2014. – Вип. 1. – С. 96-108.

17.Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посібник. / Л.В. Дікань. – 2-е вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2010. - 327 с.

- 18.Дугар Т.Є. Умови визнання заборгованості при обліку розрахункових операцій / Т.Є. Дугар // Економіка АПК. –2010. –№2. –С.120-123.
- 19.Жуковська В.В. Напрями удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і покупцями / В.В. Жуковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://udau.edu.ua/library.php?pid=1116>
- 20.Завгородній В.П. Автоматизація бухгалтерського обліку, контролю, аналізу та аудиту / В.П.Завгородній. – К.: А.С.К., 2001. – 768с.
- 21.Збірник Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 1. – 187 с.
- 22.Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004 // Бухгалтерія. – 2009. - № 27. – С.22-58.
- 23.Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 25 – 101.
- 24.Кантерман О. Порядок укладання госпдоговору / О.Кантерман // Баланс. – 2017. - № 36.- С. 3-6.
- 25.Кантерман О. Як змінити умови або строк дії госпдоговору / О.Кантерман // Баланс. – 2017. – № 36. – С. 6-8.
- 26.Карпенко О. Розрахунки платіжними дорученнями / О. Карпенко // Бухгалтерія в сільському господарстві. –2009. –№22. –С. 18-22.
- 27.Кравець В. Перспективи здійснення безготівкових розрахунків в Україні / В. Кравець // Банківська справа. –2010. –№ 6. –С.3-8.
- 28.Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії: підручник / Є.В. Крикавський. – 2-ге вид., доп. І переробл. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”(Інформаційно-видавничий центр “ІНТЕЛЕКТ +”),

“Інтелект-Захід”, 2006. – 456с.

29.Лобова Н.В. Стан дебіторської та кредиторської заборгованості та її вплив на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств /Н.В.Лобова // Агросвіт. –2010. –№15. –С.30-33.

30.Лобода О.М. Організація дієвої системи контролю за розрахунками з постачальниками / О.М. Лобода // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 29-30 жовтня 2020 р.: В 2 т. – Том 1. – Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2020. – С. 29-30.

31.Матвієць С.Г. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками і підрядниками / С.Г. Матвієць //Баланс. –2009. –№ 13. – С. 45-52.

32.Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств: лист Міністерства аграрної політики України від 04 грудня 2003 р. № 37-27-12/14023 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base34/ukr34712.htm> вільний. Назва з екрану.

33.Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджена Наказом Міністерства Аграрної політики України № 390 від 04.06.2009 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.balans.ua вільний. Назва з екрану.

34.Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку: наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 269 від 26.09.2003 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0269203-03#Text>

35.Облікова політика та організація обліку на підприємстві: готуємося до нового року: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб»,

2011. – 112с.

36.Омельницька З. Інвентаризація розрахунків з контрагентами / З.Омельницька // Річна інвентаризація – 2015: проводимо правильно: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2015. – № 19. – С. 58 – 62.

37.Омельницька З. Розрахунки з покупцями та постачальниками / З.Омельницька // Енциклопедія бухгалтерських проведення: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 10. – С. 54 – 57.

38.Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / [В.С.Лень, О.Ю.Акименко, О.І.Волот та ін.]; за ред. В.С.Леня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

39.Ошкано В.М. Форма і зміст розрахункових документів / В.М. Ошкано // Баланс. – 2010. – № 28. – С. 54-56.

40.Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навчальний посібник / Г.Є. Павлова, О.В.Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 393с.

41.Пісочний С. Паливо на підприємстві: від придбання до списання / С. Пісочний // Все про бухгалтерський облік. - 2012.-№3.-С.5-10.

42.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 22 – 24.

43.Побережець О.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками / О.В. Побережець, В.І. Кравченко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2017. – Т.22. – Вип.4(57). – С. 138-141.

44.Погрібна О.П. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками запасів на агропромислових підприємствах / О. П. Погрібна, В. В. Матвеева-Алексеева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(3). – С. 186-192.

45.Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електроний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17. – Назва з екрану.

46.Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затверджене постановою НБУ від 15.12.2004. № 637 // Баланс. – 2005. – №7. – С. 1-17.

47.Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Мінфіну України від 24.05.1995р. № 88 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 105 – 108.

48.Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14 // Баланс. – 2015. – № 85-86. – С. 21 – 34.

49.Положення про розрахункові платежі для пред'явлення векселів до платежу: Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 25 вересня 2001р. №403 //Бухгалтерія. –2010. –№47/2. – С.5-12.

50.Положення про форму і зміст розрахункових документів: Затверджено наказом Державної податкової адміністрації України від 01.12.2000р, № 614 // Баланс. –2001. –№9. – С.9-15.

51.Попов А.В. Перевіряємо розрахунки з дебіторами і кредиторами / А.В. Попов // Все про бухгалтерський облік. –2010. –№114. –С.33-37.

52.Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>. Назва з екрану.

53.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1997 р. № 996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

54.Про затвердження форм первинної облікової документації для підприємств і організацій: постанова Держкомстату СРСР від 28.12.89 р. № 241. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

laws/show/v0241697-89. – Назва з екрану.

55.Про обіг векселів в Україні: закон України від 5 квітня 2001р. №2374-ІІІ / Бухгалтерія в сільському господарстві. –2010. –№10. –С.35-37.

56.Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками / І. М. Ревизюк, Є. В. Калюга // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(4). – С. 185-190.

57.Савченко А. Заповнюємо ТТН правильно / А. Савченко // Збірник первинних документів: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 20. – С. 53-58.

58.Сиротюк О. Покупець, остерігайся неякісного товару! / О. Сиротюк // Баланс.-2012.-№ 23.-С.32-33.

59.Сук Л. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами /Л.Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. –2005. –№8. – С.2-9.

60.Сук Л. Облік розрахунків з постачальниками і покупцями / Л.Сук //Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2006. – №7. – С.2-8.

61.Сук Л., Сук П. Облікові реєстри і форми бухгалтерського обліку /Л.Сук, П.Сук //Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2005. – №9. – С.2-8.

62.Схеми бухгалтерських проведення: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2014. – № 16. – 109с.

63.Усач Б.Ф. Аудит: Навч.посіб. / Б.Ф.Усач. -2-ге видання. – К.: Знання-Прес,2002. – 362с.

64.Ученников С.П. Учет расчетов с поставщиками и подрядчиками / С.П. Ученников // Баланс -Агро. –2011. –№7. – С.53-57.

65.Фінанси підприємств: підручник/ [А.М. Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред.. проф. А.М. Поддєрьогін. – 5- те вид., пероб. та допов. – К.: КНБУ, 2004. – 546 с.

66.Хазанюк А.М. Вдосконалення обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками / А.М. Хазанюк // Науковий блог. Національний університет «Острозька академія» [Електронний ресурс]. –

2019. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2019/вдосконалення-обліку-розрахунків>

67.Хом'як С. Операції з дебіторською та кредиторською заборгованістю / С. Хом'як, Н. Харченко // Баланс.-2008.-№11.-С.53-59.

68.Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. 2-е вид., перероб., доп. / Ю.С. Цалко. – Житомир: ЖІТІ, 2001. –436с.

69.Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ligazakon.ua вільний. Назва з екрана.

70.Чацкіс Ю. Д.. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Ю. Д. Чацкіс, Е. С. Гейер, О. А. Наумчук, І. О. Власова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.

71.Черненко Л.В. Дебіторська заборгованість у сільськогосподарських підприємствах / Л.В.Черненко // Економіка АПК. – 2006. – №2. – С.94-100.

72.Чорна Н. Як грамотно укласти договір поставки / Н.Чорна, К. Бойко // Все про бухгалтерський облік. – 2012. –№ 7. – С.24-25.

73.Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / В.Г. Швець. – К.: Знання, 2006. – 526 с.

74.Шевченко А. Про що слід пам'ятати при укладанні договору / Шевченко А. // Баланс. – 2017. – № 38. – С. 3–6.

75.Шеремет О. «Изюминки» новой 1С: Бухгалтерии / О.Шеремет // Бухгалтер & комп'ютер. – 2014. – №1. – С.41-53.

ДОДАТКИ

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів С(Ф)Г «Нове»

№ з/п	Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2019 р. до 2016 р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	0,0	0,0	33810,7	34943,2	42852,1	-
2	Надійшло за рік	0,0	33810,7	1132,5	7908,9	25925,4	76,68
3	Вибуло за рік	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
4	Вартість основних засобів на кінець року	0,0	33810,7	34943,2	42852,1	68777,5	203,42
5	Нараховано амортизації за рік	0,0	2489,3	2489,6	2941,3	3729,1	149,81
6	Знос основних засобів: а) на початок року	0,0	0,0	2489,3	4978,9	7920,2	-
	б) на кінець року	0,0	2489,3	4978,9	7920,2	11649,3	467,97
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	0,00	33810,70	1132,50	7908,90	25925,40	76,68
8	Темп зростання (зниження), %	-	-	103,35	122,63	160,50	-
9	Темп приросту (зменшення), %	-	-	3,35	22,63	60,50	-
10	Коефіцієнт оновлення, %	-	100,00	3,24	18,46	37,69	-62,31 в.п.
11	Коефіцієнт вибуття, %	-	-	0,00	0,00	0,00	-
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	-	-	30,85	5,42	2,65	-
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	-	0,00	0,00	0,00	0,00	-
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	-	100,00	100,00	100,00	100,00	-
15	Період обороту, років	-	6,79	13,81	13,22	14,97	220,47
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	-	-	7,36	14,25	18,48	-
	б) на кінець року	-	-	14,73	22,67	27,18	-
17	Коефіцієнт придатності, %: а) на початок року	-	-	92,64	85,75	81,52	-
	б) на кінець року	-	-	85,27	77,33	72,82	-

ДОДАТОК А

Фінансові результати діяльності С(Ф)Г «Нове», тис. грн.

№ з/п	Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношенн я у % 2019 р. до 2015 р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	58766,00	81478,50	85646,60	75501,00	110197,30	187,52
2	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	55936,80	79763,50	82235,80	73563,00	98376,00	175,87
	б) адміністративні витрати;	-	-	-	-	-	-
	в) витрати на збут;	-	-	-	-	-	-
	г) інші операційні витрати.	-	-	-	-	-	-
3	Валовий прибуток (збиток)	2829,20	1715,00	3410,80	1938,00	11821,30	417,83
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4,81	2,10	3,98	2,57	10,73	5,91 в.п.
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	2829,20	1715,00	3410,80	1938,00	11821,30	417,83
6	Фінансові та інвестиційні доходи	-	-	-	-	-	-
7	Фінансові та інвестиційні витрати	-	620,70	872,40	840,70	0,00	-
8	Фінансовий результат до оподаткування	2829,20	1094,30	2538,40	1097,30	11821,30	417,83
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
10	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-	-	-	-	-	-
11	Чистий прибуток (збиток)	2829,20	1094,30	2538,40	1097,30	11821,30	417,83
12	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4,81	1,34	2,96	1,45	10,73	5,91 в.п.
13	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	100,00	63,81	74,42	56,62	100,00	0,00

ДОДАТОК Б

Оцінка фінансової стійкості С(Ф)Г «Нове»

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % 2019 р. до 2015 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	-	-	-	-	-	-
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	-	-	-	-	-	-
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	-	-	-	-	-	-
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	-	-	-	-	-	-
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	-	-	-	-	-	-
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	1,00	0,60	0,55	0,53	0,32	32,30
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,11	1,16	1,51	1,53	2,20	198,01
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	804,39
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,90	0,92	0,81	0,82	0,82	91,68
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,00	0,40	0,45	0,47	0,68	-
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Зменшення	-	0,07	0,14	0,18	0,17	-
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	-	1,49	1,24	1,12	0,48	-

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів С(Ф)Г «Нове», тис. грн

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % 2019 р. до 2015 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Оцінка ліквідності							
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	41,10	2,00	30,60	8,60	314,80	765,94
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	-	-	-	-	-	-
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	25713,00	40060,50	24520,00	25635,00	12365,00	48,09
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	-	-	-	-	-	-
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	-	-	-	-	-	-
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	-	-	-	-	-	-
2	Оцінка платоспроможності							
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	-	-	-	-	-	-
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	-	-	-	-	-	-
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	-	-	-	-	-	-
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	-	-	-	-	-	-
3	Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, посл)	-	58766,00	81478,50	85646,60	75501,00	110197,30	187,52
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	21787,50	37598,80	41817,05	38112,10	33209,70	152,43
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	2,70	2,17	2,05	1,98	3,32	123,02
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,37	0,46	0,49	0,50	0,30	81,29
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	133	166	176	182	108	81

Оцінка ділової активності С(Ф)Г «Нове»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношенн я у % 2019 р. до 2015 р.
Вихідна інформація, тис. грн						
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	58766,00	81478,50	85646,60	75501,00	110197,30	187,52
Операційні витрати	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість капіталу	21787,50	53259,50	72459,90	70560,20	79239,75	363,69
Середньорічна вартість необоротних активів	21787,50	53259,50	72459,90	70560,20	79239,75	363,69
Середньорічна вартість оборотних активів	-	15660,70	30642,85	32448,10	46030,05	-
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	19130,50	32886,75	32290,25	25077,50	19000,00	99,32
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість власного капіталу	21787,50	53259,50	72459,90	70560,20	79239,75	363,69
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	-	-	-	-	-	-
Показники ділової активності						
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	2,70	1,53	1,18	1,07	1,39	51,56
Фондовіддача необоротних активів, грн	-	5,20	2,79	2,33	2,39	-
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,70	2,17	2,05	1,98	3,32	123,02
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	133	166	176	182	108	81
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	3,07	2,48	2,65	3,01	5,80	188,81
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	117	145	136	120	62	53
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	-	-	-	-	-	-
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт обертання власного капіталу	2,70	1,53	1,18	1,07	1,39	51,56
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	133	235	305	336	259	194
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	-	-	-	-	-	-
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	-	-	-	-	-	-

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану С(Ф)Г «Нове»

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	-	10	-	10	-	10	-	10	-	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-	10	-	10	-	10	-	10	-	10	8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	-	10	-	10	-	10	-	10	-	10	8
Період оборотності запасів, днів	240,60	2	151,99	5	173,44	4	121,84	6	81,06	8	8
Період оборотності активів, днів	133,47	10	235,32	10	304,57	9	336,44	9	258,87	10	8
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	0,00	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	8
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт. забезпеченості оборот коштів)	100,00	10	100,00	10	100,00	10	100,00	10	100,00	10	8
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	4,81	7	1,34	6	2,96	6	1,45	6	10,73	10	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	12,99	10	2,05	7	3,50	8	1,56	6	14,92	10	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	12,99	10	2,05	6	3,50	6	1,56	5	14,92	10	9
Інші показники											
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	-	10	7,36	10	14,25	10	18,48	10	16,94	10	7
Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	-	10	-	10	-	10	-	10	-	10	5
Інтегрований показник фінансового стану	9,01		8,56		8,47		8,38		9,82		-
Рейтинг фінансового стану	A		A		A		A		A		-

Затверджую
 Керівник С(Ф)Г «Нове»
 _____ Серeda O.П.
 “ _____ ” _____

Запропонований графік документообігу з обліку розрахунків із постачальниками і підрядниками
 у С(Ф)Г «Нове»
 (фрагмент документу)

Назва документа	Складання документа		Передавання до подальшої інстанції				Передача в бухгалтерію
	строк	виконавець	куди	кому	з якою метою	коли	
Товарно-транспортна накладна	У момент відвантаження цінностей	Постачальник	Склад	Зав. складом	Оприбуткування цінностей	Після одержання цінностей	Завкладом передає разом зі звітом про рух ТМЦ
Податкова накладна	За першою подією	Постачальник	ЄРПН	Бухгалтер контролює реєстрацію	з Нарахування податкового кредиту	За першою подією	В день реєстрації в ЄРПН
Акт про виконані роботи, послуги	Після виконання робіт, послуг	Підрядник, замовник	У підрозділ де виконували ви роботи	Відповідальній особі	Приймання робіт, послуг	Після завершення виконання робіт, послуг	Відповідальна особа завіреним актом передає в день підписання
Рахунок- фактура	При настанні строку оплати	Постачальник	Приймальна директора	Керівнику підприємства	Проведення оплати	Після укладання угоди чи усної домовленості	В день отримання для здійснення оплати

ДОДАТОК 3

З графіком ознайомлені: головний бухгалтер
 зав. складом

Тупікова В.Л.
 Пелешко І.В.